

GLASILO SVEUČILIŠTA
ZA TREĆU
ŽIVOTNU DOB

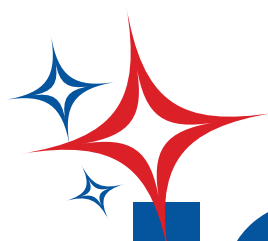
3

TREĆA MLADOST

SPECIJALNO IZDANJE
srpanj 2019.

EU PROJEKT

ISKra

Iskustvo kreativnih aktivnosti

Europska unija
"Zajedno do fondova EU"

EUROPSKI STRUKTURNI
I INVESTICIJSKI FONDOVI

UČINKOVITI
LJUDSKI
POTENCIJALI

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.

Poštovani čitatelji, partneri, polaznici, suradnici!

Dobro nam došli u Treću mladost! Pred vama je posebno izdanje časopisa Treća mladost, glasila koje izlazi u okviru programskih aktivnosti Sveučilišta za treću životnu dob, cjeline obrazovno kulturnih programa namijenjenih cjeloživotnom učenju koje djeluje u okviru POUZ-a 27 godina. Časopis koji prati aktivnosti i programe kreiraju naši polaznici i suradnici, većinom amateri, a izlazi tijekom godine u obliku tri e-izdanja i jednoga tiskanog broja. Postoje i specijalna izdanja, tematski brojevi posvećeni pojedinom kolegiju ili realiziranome međunarodnom projektu te izdanja na stranome jeziku. Volimo reći da je časopis Treća mladost kroničar jednoga vremena, što nije u njemu opisano, kao da se nije niti dogodilo. U svaki broj ugrađeno je puno truda i entuzijazma svih uključenih u lanac stvaranja, a tako je bilo i ovaj put. Zato prvo želim zahvaliti svim partnerskim učilištima, polaznicima, voditeljima radionica koji su napisali tekstove i snimili fotografije za specijalni broj Treće mladosti koji je posvećen projektu Iskra.

A uz Iskru je doista zaiskrilo u Učilištu. Projekt je proizvod timskoga rada koji je spojio iskustvo u radu sa starijim osobama, programe kreativnih radionica i vještinu u izradi EU projekata. Timskoga rada kojemu se potom pridružio svaki partner u svome dijelu aktivnosti. No svi s istim ciljem, da starijim osobama pružimo mogućnost cjeloživotnoga obrazovanja i kreativnoga stvaralaštva. Jer tko je, što je to, treća mladost? To su svi oni za koje godine nisu prepreka za nova učenja, novu kreativnost, nove mogućnosti, nova druženja. Svi oni čije oči zaiskrek kad se pojavi prilika za novi izazov. Jer čovjek uči dok živi, čovjek stvara dok živi, čovjek je star ili mlad onoliko koliko i njegov duh.

Jasna Čurin, prof.
voditeljica Odjela Sveučilište za treću životnu dob
Pučkoga otvorenog učilišta Zagreb

TREĆA MLADOST, Specijalno izdanje

Naziv projekta
ISKRA - Iskustvo kreativnih aktivnosti

Natječaj
Kultura i umjetnost 54+

Broj ugovora
UP.02.1.1.03.0145

Nositelj projekta
Pučko otvoreno učilište Zagreb
Ulica grada Vukovara 68, Zagreb

Nakladnik
Pučko otvoreno učilište Zagreb
Ulica grada Vukovara 68, Zagreb

Za nakladnika
Ivan Šutalo, dipl. ing.

Uredništvo
Jasna Čurin,
Tihomir Žiljak,
Marija Olič

Urednica specijalnoga izdanja
Marija Olič

Priprema foto-materijala
Višnja Vidmar

Voditeljica projekta
Ivana Sabo

Grafička priprema i prijelom
Senka Mandalinić

Fotografije na poledini:
Zagreb, Požega i Osijek, <https://pixabay.com/>
Zabok, snimila Bojana Birač
Čakovec, snimila Višnja Vidmar

Tisak
Kerschhoffset d.o.o.
Ježdovečka ulica 112, Zagreb

Naklada
1000

KONTAKT
Pučko otvoreno učilište Zagreb
Ulica grada Vukovara 68, Zagreb
Tel. +385 1 6003 006
www.pou.hr

KONTAKT ZA PROJEKT ISKRA
Tel. +385 1 6003 055
E-mail: iskra@pou.hr
www.iskra.pou.hr

Ministarstvo regionalnog razvoja i
fondova Europske unije
www.strukturnifondovi.hr

Srpanj, 2019.

Sadržaj časopisa isključiva je odgovornost
Pučkog otvorenog učilišta Zagreb.

EU projekt Iskra – Iskustvo kreativnih aktivnosti, financiran je iz Europskoga socijalnog fonda u sklopu poziva Umjetnost i kultura 54+, a provodi ga Pučko otvoreno učilište Zagreb u partnerstvu s Pučkim otvorenim učilištem Čakovec, Pučkim otvorenim učilištem Zabok i Pučkim otvorenim učilištem Obris. Posredničko tijelo razine 1 je Ministarstvo kulture, a Posredničko tijelo razine 2 je Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva. Ukupan iznos projekta je 633.349,55 kuna – EU sufinanciranje iz Europskog socijalnog fonda iznosi 85% ukupnog proračuna projekta od 538.347,12 kuna. Projekt traje 14 mjeseci, točnije u razdoblju 23.07.2018. – 23.09.2019.

Projekt ima dva ključna cilja. Prvi cilj je jačanje kompetencija, stručnih znanja i vještina kulturnih radnika, umjetnika i zaposlenika partnerskih organizacija u području geragogije i andragogije, a za potrebe animacije, organizacije i provedbe kulturnih radionica za osobe starije od 54 godine. Drugi cilj je provedba kulturnih radionica za osobe starije od 54 godine u području likovne i glazbene umjetnosti te fotografije sa svrhom poboljšanja njihovih osobnih vještina.

Dugoročno, EU projekt Iskra doprinijet će povećanju kvalitete života starijih osoba u lokalnim sredinama, utjecat će na otklanjanje stereotipa i problema s kojima se susreću, povećanju njihove vidljivosti i kreativnih potencijala s ciljem veće socijalne uključenosti; doprinijet će njihovom daljnjem uključivanju u cjeloživotno učenje. Osim toga, stručnjaci s područja kulture i umjetnosti bolje će i kvalitetnije izvoditi aktivnosti sa starijima te će se potaknuti razvoj novih oblika strukturiranoga rada i geragoških inicijativa u Hrvatskoj temeljenih na iskustvima i konceptu Sveučilišta za treću životnu dob.

Svaki od partnera provodio je kulturne radionice na svom

Ivana Sabo, snimila Bojana Birač

Učilištu (ukupno 9 radionica za više od 100 polaznika). Pučko otvoreno učilište Obris organiziralo je dvije glazbene radionice u Požegi i podružnici Osijek, Pučko otvoreno učilište Zagreb provelo je dvije radionice fotografije, a Pučka otvorena učilišta Čakovec i Zabok odlučila su se za likovne radionice. U Zaboku je održana likovna radionica „Od skice do platna“, a u Čakovcu četiri likovne radionice („Linorez u umjetnosti i dizajnu“, „Restauracija uspomene“ te dvije radionice „Kamene ploče“). Po završetku svakoga ciklusa radionica organizirana je završna izložba odnosno koncert – otvorenje likovne izložbe „Od skice do platna“ u veljači u Zaboku, završni koncert zbora Iskra u ožujku u Požegi, otvorenje fotografske izložbe „Od klika do fotografije“ u svibnju u Zagrebu te završna izložba „Papir, matrica, kamen“ u lipnju u Čakovcu. U rujnu će u sklopu završne konferencije u Pučkome otvorenom učilištu Zagreb biti održana i završna izložba svih radova polaznika (fotografskih i likovnih) te održan koncert zbora Iskra.

Ivana Sabo, voditeljica EU projekta Iskra

I učitelji uče

Na početku projekta Iskra, od 24.10. do 26.10.2018. godine, održan je u Pučkom otvorenom učilištu Zagreb seminar za stručno usavršavanje provoditelja programa u projektu. Na seminaru je sudjelovalo 10 sudionika iz partnerskih organizacija te iz POUZ-a, većinom stručnjaka s područja kulture i umjetnosti. Predavači su bili istaknuti znanstvenici koji se bave obrazovanjem odraslih i obrazovanjem starijih osoba te stručnjaci koji imaju višegodišnje iskustvo u ovim aktivnostima.

U ugodnome i poticajnom okruženju sudionici su upoznali teorijske osnove obrazovanja odraslih i osoba treće dobi. Izlaganja prof. emeritusa Nikole Pastuovića o osnovama andragogije uvijek plijene pažnju, a na ovom predavanju je dopunjeno specifičnostima učenja u trećoj dobi. Dr. sc. Dušana Findeisen s *Univerze za treće životno doba* iz Ljubljane je svoje bogato međunarodno iskustvo povezala s prikazom trendova i međunarodnih iskustava u obrazovanju starijih osoba. Na ta iskustva se nadovezala i kolegica Jasna Ćurin, voditeljica zagrebačkoga Sveučilišta za treću životnu dob koja je vrlo pregledno prikazala kako je upravo na temelju njih Sveučilište za treću životnu dob u POUZ-u izgradilo svoj sustavni rad. Dr.sc. Višnja Rajić i dr.sc. Goran Lapat s Učiteljskoga fakulteta u Zagrebu su u vrlo zanimljivom izlaganju i uz aktivno sudjelovanje sudionika objasnili osnovno značenje kompetencija u učenju odraslih i specifičnosti izrada kurikuluma za ovu ciljnu skupinu. Socijalno okruženje u kojem se događa obrazovanje starijih osoba dao je dr.sc. Tihomir Žiljak, voditelj Odjela za razvoj, cjeloživotno učenje i projekte EU, objasnivši načela aktivnoga starenja uz opis aktivnosti kojima se bave starije osobe u Hrvatskoj.

Uz ova vrlo zanimljiva uvodna predavanja, veći dio aktivnosti održavao se u radionicama, panel raspravama i drugim oblicima aktivnoga sudjelovanja sudionika. U razgovoru s predavačima ili u slobodnoj raspravi iznijeli su svoja iskustva u radu sa starijima osobama, prepreke ili pozitivne primjere iz dosadašnjega rada.

Voditelji pojedinih aktivnosti Odjela Sveučilišta za treću životnu dob opisali su način kako pripremaju i provode nastavne aktivnosti s osobama treće životne dobi. Svoja iskustva su iznijeli nastavnici i organizatori obrazovnih aktivnosti Dijana Bebek Miletić, stručna suradnica i voditeljica nastave stranih jezika, Ivan Štruklec, nastavnik informatike, Renata Chalupa-Prvan i Ana Tomljanović, likovne pedagoginje, Eduard Matešić, glazbenik, Branimir Butković, majstor fotografije, Maja Kristić, voditeljica programa, Božena Lončar, voditeljica izvannastavnih aktivnosti te Marija Olič, urednica časopisa *Treća mladost*.

Na kraju seminara sudionici su upoznali tehničke i organizacijske dijelove provedbe projekta Iskra. Silvija Mršić i Vedran Tomšić, voditelji projekta s Odjela za razvoj, cjeloživotno učenje i projekte EU opisali su iskustva POUZ-a u ostalim sličnim projektima, a Ivana Sabo, voditeljica projekta Iskra i Renata Hleb iz Odjela općih poslova POUZ-a zadržale su se na budućim zadacima i obvezama u projektu.

Ovaj seminar je bio rijetka prilika da se na sustavni način izlože načela obrazovanja i rada sa starijima osobama, da se povežu teorijska znanja, prenesu dobre prakse uspješnih provoditelja i razmjene iskustva svih sudionika.

M.O.

Starost i starenje – izazov današnjice

Prvo pitanje koje si moramo postaviti kad razmišljamo o pitanju starenja i starosti je vrijeme kada zapravo nastupaju. Sigurno je jedno, starimo već od rođenja, biologija čini svoje i neminovno je da tijekom života slabe neke funkcije. S vremenom primjećujemo da slabije vidimo, slabije čujemo, slabi nam mišićna masa, teže smo pokretljivi, sustižu nas manje ili veće zdravstvene poteškoće, za uobičajene životne zadatke potrebno nam je više vremena. “S obzirom na to da prosječna životna dob u razvijenim zemljama traje oko 75 godina, razdoblje iznad pedesete bila bi treća životna dob” (Pečjak, 2001., str. 20). Neki gerontolozi uvode i pojam “četvrte životne dobi” koja označava doba visoke starosti koju najčešće karakterizira ovisnost o pomoći drugih. S obzirom na to da je treća životna dob danas traje predugo da bi bila pasivna (po nekim procjenama očekivana životna dob u Hrvatskoj za žene je 80, a za muškarce 77 godina) znači da godine poslije umirovljenja treba popuniti novim sadržajima, potrebno je krenuti u izazove “treće mladosti”, izazove 54+! **Brojne su promjene koje nas na tome putu očekuju, a koliko će osoba u toj prilagodbi uspjeti, ovisi prije svega o njoj samoj.**

Promjene koje nam donosi treća životna dob

Fizičke promjene koje svakoga do taknu starenjem navedene su već u uvodu, ovdje će biti riječ o psihologiji starenja i socijalnim promjenama u trećoj životnoj dobi.

To životno razdoblje najčešće se poklapa s velikim životnim promjenama na koje se osoba treba pripremiti. Tu je prije svega umirovljenje kao jedan od značajnih stresnih događaja u životu osobe. Na skali životnih stresova koju su američki psiholozi Holmes i Rahe konstruirali i izmjerili, umirovljenje zauzima visoko 9. mjesto na listi od 21 stresnoga događaja (Pečjak, 2001., str. 20). Osoba koja je do neki dan bila radno aktivna, stvorila profesionalnu karijeru, s dnevnom bazom širokih socijalnih kontakata nađe se kod kuće u svoja četiri zida pred ogromnom količinom slobodnoga vremena. Tu su i materijalne mogućnosti koje zbog niskih mirovina

odjednom postaju puno skromnije. U tom nas životnom razdoblju sustigne i tzv. sindrom praznoga gnijezda, odlazak djece od kuće i zasnivanje njihovih vlastitih obitelji, uz to nasreću i jedna lijepa uloga, uloga bake i djeda koja također traži prilagodbu. To životno razdoblje je i razdoblje prvih gubitaka bliskih osoba, često nas zadesi udovištvo, gubitak bliskih prijatelja, vrijeme čini svoje. Mnogo je razloga za stres, a stres odvodi u bolest i depresiju. **Kako bi to spriječili, potrebno je reorganizirati život, prestrukturirati vrijeme i prihvatiti nove socijalne uloge koje nam život donosi.**

Cjeloživotno učenje, izazov aktivnog starenja

Ponekad je osobi po umirovljenju dovoljno da stvaranjem mreže susjedskih socijalnih veza, aktiviranjem prijateljstava iz mladosti ili čuvanjem unuka popuni svoje vrijeme. Postoje i oni kojima je samoća odabir i životni stil, razlike među starijim osobama su velike. Uključenje u razne oblike aktivnosti koje se umirovljenicima nude kroz klubove i udruge, gerontološke centre, knjižnice ili uključivanje u volonterski rad mogu popuniti vrijeme i stvoriti nove socijalne kontakte. Uključenje u programe Sveučilišta za treću životnu dob (u daljnjem tekstu STŽD) daje, pak, priliku **cjeloživotnoga stjecanja sustavnoga znanja te istovremenu mogućnost ugradnje vlastitoga znanja u proces učenja koje traje.** Osoba više nije netko tko je nešto znao, osoba je ta koja zna i čije se znanje dalje koristi! Od kada je 1973. godine na Univerzitetu u Toulouseu, Francuska, inicijativom profesora Vellasa otvoreno prvo sveučilište za treću životnu dob, pokrenuti su mnogi slični programi po cijeloj Europi pa i svijetu. Danas je to svjetski pokret koji potiče aktivno starenje putem obrazovanja.

Pučko otvoreno učilište Zagreb priključilo se tome pokretu 1991. godine pokrenuvši u suradnji s Katedrom za andragogiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu (prof. dr. Maja Špan) prvo sveučilište za treću životnu dob u Hrvatskoj koje kontinuirano djeluje niz godina. Pohađanje raznih obrazovnih oblika polaznicima je pružilo mogućnost popunjenja slobodnoga vremena kvalitetnim sadržajima, mogućnost da uče stvari za koje prije nisu imali vremena te da steknu nove poznanike i prijatelje. Osim toga, pružila im se mogućnost da znanje koje su stekli ti-

jekom radnoga vijeka ovdje ponovno aktiviraju i podučavaju druge. (Čurin, 2015., str.143-153.). Njihova motiviranost za nova znanja je visoka jer dolazi iznutra, ne zbog vanjskoga vrednovanja ili prestiža, već zbog osobe same. Obrazovne skupine su dinamične, aktivne, postojane, ambiciozne, s čvrstim socijalnim vezama svojstvenim primarnoj obitelji. Obrazovanje tako postaje neprekidni proces i način života koji su oni izabrali kao svoj put aktivnoga starenja (Krajnc, 2016., str.151.).

Brojne su specifičnosti koje treba poštovati u obrazovnom radu sa starijim osobama, a obrazovne ustanove koje žele pokrenuti takve programe također trebaju proći svoj proces prilagodbe. Mlađe osobe koje smatraju da se starijim polaznicima mogu prezentirati manje zahtjevniji programi, demantiraju činjenice. Starije osobe posjeduju i dalje snagu umnih sposobnosti, sposobnosti pamćenja i učenja, samo im je za to potrebno više vremena. Odlikuje ih mudrost koja u sebi krije kristaliziranu inteligenciju kojoj je preduvjet životno iskustvo. A mogućnost neprekidnoga kreativnog stvaralaštva dokazuju brojni primjeri povijesnih ličnosti, znanstvenika, književnika, političara koji su u visokim godinama postigli vrhunske rezultate stvaralaštva kao primjerice Pasteur, Edison, Einstein, Darwin, Picasso, Freud, Goethe i dr. (Pečjak, 2001., str.139-145.).

I uradci naših polaznika iznenade nas ponekad originalnošću, predanošću s kojom su stvarani. Vjerujem da takve dojmove nose i ostali koji su se susretali s obrazovnim skupinama starijih polaznika kao i voditelji i polaznici u projektu Iskra. Bit je sadržana u sljedećoj rečenici uvažene andragoginje i gerontologinje prof. dr. Ane Krajnc koju rado citiram na kraju: *Treća životna dob je vrijeme osobne slobode, vrijeme koje smo tijekom života zaradili za sebe!* Mudri će shvatiti, ostalima sretno na putu u treću mladost.

*Jasna Čurin, prof. psihologije
voditeljica Odjela Sveučilište za treću životnu dob
POUZ-a*

Literatura :

- Čurin, J. (2012), U zemlji znanja seniori doista žele učiti, *Andragoški glasnik* 16(2); 143-153
Krajnc, A. (2016), *Stariji se učimo-izobraževanje starijih u teoriji i praksi*, Ljubljana, Slovenska Univerza za tretje življenjsko obdobje
Pečjak, V. (2001), *Psihologija treće životne dobi*, Zagreb, IP Prosvjeta

Predstavljamo Pučko otvoreno učilište Zabok

Pučko otvoreno učilište Zabok djeluje na području grada i regije već 56 godina, a kao ustanova od 1961. godine. Programe visokog obrazovanja počinje provoditi 1996. godine u suradnji s Ekonomskim fakultetom u Zagrebu. Od 2000. godine provodi programe u suradnji s Fakultetom za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Opatija te od 2002. godine s Fakultetom organizacije i informatike iz Varaždina. Od 2014. godine u suradnji s Fakultetom odgojnih i obrazovnih znanosti iz Osijeka započinje suradnja na realizaciji psihološko pedagoške i didaktičko metodičke nastave.

Stara zgrada učilišta (na vrhu), arhiva POU Zabok

Pučko otvoreno učilište Zabok, arhiva POU Zabok

PUČKO OTVORENO UČILIŠTE ZABOK – Iskra u Zaboku

Okupili su se likovnjaci, arhiva POU Zabok

Tijekom 2011. godine Pučko otvoreno učilište Zabok preuzima vođenje Velike gradske galerije grada Zaboka. U sklopu projekta Iskra, POU Zabok organizirao je likovnu radionicu za 10 polaznika u trajanju od ukupno 36 sati. Radionice su se održavale jednom tjedno u trajanju od tri sata. Prijave su započele na početnoj konferenciji projekta Iskra, 4. listopada 2018. godine u Zaboku, i mjesta su odmah bila popunjena.

Polaznici su postali Slavica Viličić, Štefanija Kolar, Vera Turjak, Jadranka Glumpak, Vera Crkvenčić, Nevenka Huis, Matilda Franc, Ljubica Čačko, Danica Posavec i Milan Draganić

Dogovoren je i termin održavanja radionica u prostoru gradske galerije, a voditelji radionica bili su Bojana Birač, voditeljica galerije i Nikola Hrastinski, magistar likovne pedagogije. S obzirom da je Pučko otvoreno učilište Zabok vlasnik Gradske galerije u kojoj se mjesečno održava barem jedna izložba vrhunskih likovnih umjetnika, odlučili smo se na projekt pomoću kojega ćemo osobe starije životne dobi na neki način uključiti u život Galerije.

Na početku, arhiva POU Zabok

Likovne radionice u Zaboku vodili smo Nikola i ja. Poznajemo se dugi niz godina te smo već imali prilike surađivati na drugim projektima. Kao voditeljica Gradske galerije Zabok dobila sam zadatak pronaći vanjskoga suradnika s kojim ću provoditi radionice. Predstavila sam Nikoli projekt Iskra, na što je on odmah odgovorio pozitivno. I tako je krenula zajednička avantura. Smatramo kako smo bili dobar tim s obzirom da imamo srodne profesije. Ovo nam je iskustvo donijelo nova znanja, ali i nova prijateljstva. Bilo je lijepo družiti se s našim polaznicima i vidjeti sreću na njihovim licima dok su stvarali umjetnička djela.

Bojana Birač, voditeljica Gradske galerije Zabok

Bojana Birač

Bojana Birač rođena je 1984. godine u Zaboku. Nakon završene osnovne škole u Zaboku upisuje se u Gimnaziju Zabok, prirodoslovno-matematički smjer. Obrazovanje nastavlja na Veleučilištu Baltazar Zaprrešić, smjer: menadžment u kulturi. Od 2016. pohađa diplomski studij na Odsjeku za informacijske i komunikacijske znanosti – smjer muzeologija na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Tijekom osmogodišnjega radnog iskustva radila je raznovrsne poslove od kojih izdvaja organizaciju izložbi i koncerata klasične glazbe.

Nikola Hrastinski

Nikola Hrastinski rođen je 1990. u Zaboku. Nakon osnovnoškolskoga obrazovanja upisao je Školu za umjetnost, dizajn, grafiku i odjeću u Zaboku. Po završetku srednje škole upisuje pedagoški smjer na Akademiji primijenjenih umjetnosti Sveučilišta u Rijeci i 2012. završio je preddiplomski studij, smjer grafika u klasi red. prof. Maje Franković. Sljedeće godine 2013. završio je diplomski studij likovne pedagogije s izbornim predmetom grafika u klasi izv. prof. Jasne Šikanje te stekao titulu magistra likovne pedagogije. U svojoj karijeri sudjelovao je na 15-ak samostalnih i skupnih izložbi u Hrvatskoj i inozemstvu.

Bojana Birač i Nikola Hrastinski, snimio Branimir Butković

Stvaranje i druženje

Oglasom na Radio stanici Zabok saznala sam da će se za osobe starije od 50 godina organizirati tečaj likovne radionice te sam se prijavila jer me zainteresiralo slikanje. Na radionici smo imali slobodan stil slikanja. Ja sam naslikala prvu sliku koja me podsjeća na moje životne uspomene iz toga kraja. Jako me se dojmilo to druženje i raduje me.

Matilda Franc

Tihi rad, arhiva POU Zabok

Želja se ostvarila

Kad sam saznala da će se u Zaboku organizirati likovna radionica za osobe treće dobi, odlučila sam se odmah prijaviti. Bila mi je velika želja naslikati neke slike uljanim bojama, do sada nisam imala prilike. Slikanjem se nisam uopće bavila od osnovne škole, mada jako rado posjećujem izložbe.

Veseli me i opušta svaki dolazak ponedjeljkom na likovnu radionicu!

Ugodno surađujemo s našim voditeljima, Bojanom Birač i Nikolom Hrastinskim.

Želja bi mi bila da se ponovo organiziraju takve i slične radionice. Tako bismo mogli više učiti o likovnoj umjetnosti i o tehnikama rada. Možda bi se mogla razvijati daljnja suradnja u kreativnim radionicama s drugim oblicima likovnog izražavanja.

Slavica Viličić

Prionuli svojski, arhiva POU Zabok

○ Iskri poetično

Svatko u životu teži ostvariti nešto što je želio, a nije mogao. Svima nam se ispunila želja da stavimo boje na platno i izrazimo svoje osjećaje i talent. Sreli smo se na radionici Iskra, počela je naša škola „umjetnika amatera“.

Naša vrijedna voditeljica Bojana Birač žarko želi da svi mi uspijemo barem jednom biti umjetnici i u našim životima osjećati se tako sretno.

Profesore Nikola, u Vašoj mladosti puno je znanja i želje da nam ga prenese, pravom umjetniku nikad dovoljno znanja! Željeli bismo da nam bar jednom zasvirate na klaviru.

Slavice, umjetnost je u Vašem životu prisutna, još Vam nedostaje da je stavite bojama na platno. Želja Vam se ispunila.

Matilda, kao i svi mi želite da još nešto u životu učinite za sebe. Svojom maštom i rukama koje nose boje, tada je Vaš svijet ispunjen.

Milane, rijetki muškarci žele bo-

jama staviti na papir što mašta stvara. Kod Vas nema strahova ni prepreka. Samo naprijed!

Danice, stara znanice! Tvoja bujna mašta stvara djela dugi niz godina. Imaš ruke zlata vrijedne, što je tebi na umu, to je i na slici.

Ljubice, upoznale smo se, Iskra je kriva za to. Tvoje ime je i moje drugo ime. Zato su meni tvoje slike srcem naslikane.

Štefanija, željela si sama sebi dokazati da možeš svoje misli i ljubav prenašati na platno. Uspjela si – bravo!

Jadranka, poznajemo se malo, ali i puno, kroz boje i ljubav tvoje kockice u glavi zaista se lijepo slažu na platnu.

Nevenka, susretale smo se u životu i evo nas zajedno s istim željama. Da usrećimo sebe i druge koji to ne mogu, život iza nas ostaje. A mladost prolazi.

Vera, reći ću imenjakinjo. Samo da ste rođeni u znaku Djevice, bile bismo savršene blizanke. Imamo, a da nismo znale, zajedničku strast prema bojama i slikarstvom.

Moj život kao i svih nas ima uspona i padova. Kolo sreće se okreće, tako i moj život. Sretna sam što se upravo dogodilo ono što sam čitav život željela. Slikati i stvarati Hvala Iskri i svima koji su sudjelovali u njoj.

Vera Turjak

Stvaranje, snimila Bojana Birač

Živjela Iskra!

Listopad 2018. godine u velikoj galeriji grada Zaboka, susret ljudi koje poznajem samo iz viđenja. Čini mi se da nas sve vodi ista želja, samo su motivacije različite. Tu su Bojana i Nikola, mladi entuzijastični ljudi koji će voditi našu kreativnu radionicu. Nestrpljenje u zraku, žamor, pritajena energija, kao da smo na startu neke sportske utrke. Kao da svi želimo što prije svoje želje, doživljaje, emocije, prenijeti na platno... i počelo je.

Naši su *štafelaji* počeli dobivati nakit. Boje su počele oživljavati svaki kutak galerije. Tamo niče zgrada, ovdje se proteže livada i nudi pohod na molitvu kod Sv. Antuna, usput se cvijeće penje po ogradi, potok žubori, avion leti, tamo negdje kroz otvoreni prozor misli lete u susret sunčanome danu. Netko je svoju intimu savršeno posložio izmjenjujući geometrijske likove i boje, netko sanja na ribnjaku, a netko ocean i daljine. Na sve to, pak, padaju ruže našega djetinjstva, davno viđeni i upamćeni motivi s oslikanih kolijevki, kućnoga namještaja, vedrih prozora naših starinskih zagorskih *biživa*.

Susreti ponedjeljkom postaju sve strasniji, grupa sve vedrija, spontanija, toplija. Promatram oko sebe, gledam i sebe samu i čini mi se da mi nismo ljudi rođeni sredinom prošloga stoljeća. Osjećam u nama mnoge želje, puno energije, čini mi se da su nam umovi još uvijek mladi, osjećam povratak u školske klupe.

No naša se radionica polako primiče kraju, a mi bismo se još družili, izražavali bojom, pročišćavali svoje duše... I pada dogovor, mi ćemo se nastaviti družiti u svome aranžmanu. Zaista to želim i da se ta „iskra“ u nama ne ugasi prebrzo. Dragi moji, do skorih susreta!

Vera Crkvenčić

U zanosu stvaranja, snimio Nikola Hrastinski

Zajednički *pachwork*, arhiva POU Zabok

Zaiskrilo je prvo u Zaboku

U Gradsku galeriju Zabok došli smo kojih pola sata prije otvorenja izložbe, pa smo imali dovoljno vremena za razgledavanje. Na samome ulazu zajednička slika svih polaznika – poput *patchworka* spojene slike, skladne u tonalitetu boja i motiva predstavljaju njihov svijet, satkan od livada, cvijeća, potoka i duge.

Duž zidova redaju se topli, lirski motivi Zagorja. Sve slike naslikane su u tehnici ulja na platnu jer je u Zaboku cilj projekta bio naučiti slikati uljanim bojama početnike starije od 54 godine. Nas nekoliko iz POU Zagreb koji već godinama slikamo u slikarskim radionicama Sveučilišta za treću životnu dob, uključilo se u projekt Iskra kako bi naučili fotografirati motive za slikanje. Znamo kako je teško slikati uljanim bojama, a ovi slikari – početnici naslikali su čak 33 slike u samo 36 sati nastave! U radionici pod nazivom „Od skice do platna“ svaki je ponedjeljak deset polaznika u Gradskoj galeriji tri sata učilo slikati pod vodstvom likovnoga pedagoga Nikole Hrastinskog.

U pozdravnom govoru na otvorenju izložbe, voditelj radionice Hrastinski istaknuo je sklopljena nova prijateljstva kao najbitniji dio projekta, a Bojana Birač, voditeljica galerije pohvalila je produktivnost grupe: „Računali smo da će svaki polaznik napraviti jednu sliku, no neki su napravili njih čak pet!“

Ravnatelj Pučkog otvorenog učilišta Zabok, Tihomir Vrančić, rekao je kako je tendencija projekta bila skupiti grupu talentiranih osoba starije populacije i uključiti ih kulturno i amatersko stvaralaštvo kako bi podigli standard njihovoga života i dodao da je POU Zabok i u budućnosti otvoreno za ovakav vid suradnje s osobama starije dobi.

„Nudimo polaznicima treće životne dobi i osobama koji imaju više od 54 godine da se uključe u provedbu programa koje dosad nisu iskusili. To su programi iz kulture, odnosno različite likovne i glazbene radionice i da se pokušaju pronaći i vidjeti u onome što im može biti podloga za kvalitetniji nastavak života“ rekao je u svome govoru Ivan Štalo, ravnatelj Pučkoga otvorenog učilišta Zagreb i istaknuo partnerstvo u provedbi projekta: „Svatko će odraditi jedan dio programa u svojim prostorima, a na kraju provedbe projekta bit će završna konferencija i izložba u Pučkome otvorenom učilištu Zagreb gdje će biti predstavljeni rezultati i uradci sudionika“.

Svečano otvorenje začinila je jedna od novopečenih slikarica, Slavica Viličić, svirajući na klaviru svoje kratke glazbene impresije. Talentima nikad kraja!

Gledajući izložbu shvatila sam kako je dobro odabran naziv projekta koji želi poput iskre „zapaliti“ skrivene talente. Ako koja iskra preraste u plamen i polaznici nastave slikati, njihova darovitost će se prepoznati, a život oplemeniti.

Tihomir Vrančić, ravnatelj Pučkog otvorenog učilišta Zabok otvara izložbu, snimila Višnja Vidmar

Slavica Viličić za glasovinom, snimila Višnja Vidmar

Grupa na okupu, Slavica Viličić zahvaljuje, snimila Višnja Vidmar

Album slika s izložbe

Jadranka Glumpak

Danica Posavec

Matilda Franc

Ljubica Čačko

Milan Draganić

Vera Turjak

Nevenka Fuis

Slavica Viličić

Štefanija Kolar

Vera Crkvenčić

Feniks iz Zaboka

Regeneracija na kulturološkoj karti svijeta

Bilo je to prije više desetljeća. Onako usput, na povratku s izleta u Zagorje, svratili bismo u tvornički dućan Regeneracije u Zaboku. Kupili bismo kakvu dobro dizajniranu posteljinu, stolnjak ili barem otirač – i vratili se kući zadovoljni povoljnom kupnjom. Regeneracija Zabok je tada bila tvornica koja se prostirala na velikome kompleksu u središtu grada uz prugu. Posebno se afirmirala 70-tih godina prošloga stoljeća uspješnom suradnjom s likovnim umjetnicima, dizajnerima i arhitektima. Danas su u tome nekadašnjem krugu tvornice niknuli novi sadržaji poput Pučkog učilišta Zabok i *shopping* centra u sklopu kojega je Izložbeno – prodajni salon br. 1 Regeneracije Zabok i nevelika ali vrijedna galerija umjetničkih tepiha i tapiserija pod nazivom – REGALERIJA. Otvorena je 2018. godine, povodom obilježavanja 60 godina poslovanja tvrtke kao „mjesto susretanja industrije i kulture, tradicije i suvremenosti, proizvodnje i umjetnosti“. Već na samome ulazu – iznenađenje: saznajemo da u taj Izložbeno prodajni salon svatko može doći s vlastitim nacrtom, slikom ili fotografijom kao predloškom koji će kreativni tim dizajnera prevesti

u vuneni tepih ili tapiseriju željene dimenzije. Izloženi su reprezentativni primjerci takvih autorskih tepiha. Koliko su originalniji i ljepši od onih konfekcijskih u robnim centrima! No pravo iznenađenje bila je retrospektivna izložba tepiha nastalih prema djelima naših eminentnih slikara, izloženih 1986. godine u Pariškome centru za kulturu (Paris Art Centre), u suradnji s Muzejom za umjetnost i obrt iz Zagreba, u sklopu izložbe Picasso i nova tapiserija. Središnjica izložbe bile su dvije tapiserije Guernica i Gospođice iz Avignona izrađene u Francuskoj prema poznatim Picassovim slikama, ali 30-tak tapiserija izrađenih u Regeneraciji Zabok prema djelima naših velikih umjetnika proglašene su čudom. Trebalo je znati prenijeti slike Večenaja, Rabuzina, Kulmera i ostalih umjetnika u tapiserije vjerne originalima. Tom izložbom se Regeneracija upisala na kulturološku kartu svijeta, a mi, polaznici foto tečaja u okviru projekta Iskra, uživali smo snimati dobre motive i na ovoj izložbi!

Višnja Vidmar

U muzeju Regeneracije Zabok, snimila Višnja Vidmar

U muzeju Regeracije Zabok 2, snimila Višnja Vidmar

Kratka povijest Regeneracije d.o.o.

Pod tim imenom postoji od 1954., a već 1955. se prikuplja, razvrstava i prerađuje tekstilni otpad. Tepisi se počinju proizvoditi od 1967., a 1990. su ušli u Guinnessovu knjigu rekorda kao proizvođači najveće tapiserije na svijetu, površine 1242 m². Prva i jedina pirolitička spalionica tekstilnoga otpada u regiji postavlja se 1989. godine. Rat i njegove posljedice (raspad tržišta, izgubljene tvrtke u BiH i Srbiji, prelazak na ratnu proizvodnju) doveli su tvornicu 90-tih na sam rub opstanka. Uspješno je privatizirana 2005. godine od strane zaposlenika i strateških partnera iz Njemačke pa proizvodnja i izvoz rastu, a 2008. godine osnovana je Regeneracija GmbH u Waiblingenu i 2014. preuzela tvrtku CO DESIGN. Danas posluju na mnogo manjoj površini i po suženome proizvodnom programu. Uz podršku kreativnih dizajnera proizvode isključivo vunene tepihe. Još uvijek koriste reciklirana vlakna, samo je njihovo prikupljanje i razvrstavanje preuzela socijalna udruga Humana Nova koja za rad koristi radnike sa smanjenom radnom sposobnošću. Njihove tepihe možemo vidjeti u državnim i javnim ustanovama te poslovnim i turističkim objektima diljem Hrvatske.

Izlet u Zabok

Sunčeve zrake vode nas, „likovnjake“ iz Čakovca, sredinom veljače u Hrvatsko zagorje, u Zabok. Projekt Iskra! Posjetili smo galeriju koja odiše umjetnošću i bili srdačno dočekan. Razgledavamo radove sudionika u projektu, prati nas glazbu na klaviru. Posjetili smo i galeriju tepiha Regeneracije Zabok. Predivno. Iza svakoga razgledanog ekspanata odala sam priznanje našim umjetnicima. Na povratku doma puni smo dojmova. Opet nas prati sunce. Lijepa doza umjetnosti, cijelo je Zagorje velika paleta. Veliko BRAVO za ljude koji uživaju u umjetničkom stvaralaštvu! Čovjek je u umjetnosti, umjetnost je u čovjeku.

Ivanka Haček

Čakovčani u Zaboku, snimila Ivanka Haček

Pučko otvoreno učilište Obris je ustanova za obrazovanje odraslih registrirana pri Trgovačkom sudu u Slavonskome Brodu 18. kolovoza 2006. godine. Ustanova je izrasla iz istoimenoga obrta za intelektualne usluge i stručna predavanja osnovnoga u svibnju 2003. godine u Požezi za pomoć ljudima Požeško-slavonske, Osječko-baranjske i Brodsko-posavske županije pri rješavanju životnih situacija vezanih uz školovanje i zapošljavanje.

Svi programi koji se rade u učilištu, od osnovne škole do srednjoškolskih programa te osposobljavanja i usavršavanja – verificirani su u Ministarstvu znanosti, obrazovanja i sporta i upisuju se u e-radnu knjižicu.

Danas djeluje na tri lokacije, u Požezi, Pakracu i Osijeku.

Podružnica Pučkoga otvorenog učilišta Obrisa u Osijeku, arhiva POU Obrisa

Proba u Pučkome otvorenom učilištu Obrisa, arhiva POU Obrisa

Skupna fotografija zborova iz Osijeka i Požege, arhiva POU Obrisa

U sklopu projekta Iskra, Učilište OBRIS organizira glazbene radionice za osobe starije od 54 godine u Požegi i u Podružnici u Osijeku.

Radionice u Požegi i Osijeku ukupno su trajale 36 sati, a voditelji radionica su Marcel Glavočević i Kristijan Kostić. Polaznici radionica slušali su predavanja o glazbi u svakodnevnome životu (zabava, opuštanje, meditacija, liječenje – muzikoterapija), uvod u vokalnu tehniku, o primjeni u skladbama jednoglasnoga i višeglasnoga tipa, radu sa zbarskim višeglasnim skladbama klasičnoga tipa, radu na zbarskim višeglasnim skladbama sa solistom (obrada ili original pop skladbi, gospel ili evergreen). Nakon završetka rada u radionicama održan je koncert u Požegi koji su posjetili i polaznici iz ostalih partnerskih učilišta.

Članovi zbora u Požegi:

Tatjana Abramović, Kata Baltić, Marija Brkan, Mirjana Cindrić, Ruža Čuljak, Anka Dorbić, Marija Dubiel, Nada Grgić, Vladimir Grgić, Vlasta Ketović, Kostić Doroteja, Ljubica Musli Cerić, Nevenka Samardžija, Ljerka Škritek, Kata Tutić, Marija Vojnić, Marija Vukojević.

Članovi zbora u Osijeku:

Marija Barić, Branimir Belošević, Stjepan Belošević, Jelena Dodig, Vesna Grgin, Vera Heil, Anna Horvat, Jakov Ivančić, Jelka Jalšovec, Marija Kečkeš, Branka Kifer, Marko Martinović, Sunčica Martinović, Nada Mašeberg, Milka Pavlović, Nada Potkonjak, Vukosava Vučković, Dragan Župančić.

Kristijan Kostić

Kristijan Kostić rođen je 1989. godine, srednju glazbenu školu završio je u Požezi, program glazbenik gitarist te 2015. godine diplomirao na Šumarskome fakultetu u Zagrebu. Dodatno se obrazovao na području solo pjevanja tijekom 3 godine intenzivnoga privatnog rada s profesoricom Darijom Hreljanović, te 2 godine pod vodstvom profesorice Viktorije Badrov pri glazbenoj školi Blagoje Bersa u Zagrebu. Pohađao je i seminare iz *solfeđa* kod profesora Olivera Olivera i gitarističke seminare kod profesora Ante Čaglja. Tri godine je prvi tenor u Klapi Pižolot pod vodstvom Željke Vojvode, stalni je član požeškoga katedralnog zbora pod ravnateljskom palicom Alena Kopunovića Legetina te vokalnoga ansambla *Antiphonus* pod ravananjem Tomislava Fačinija. Pjevao

Kristijan Kostić, arhiva POU Obrisa

je u Akademskome zboru "Palma" Bazilike Srca Isusova u Zagrebu pod vodstvom Ivana Josipa Skendera, a član je Oratorijskoga zbora *Cantores sancti Marci* crkve sv. Marka pod vodstvom Matije Fortune. Na prvome koncertu

ZOM-a sudjeluje kao solist tenor u izvedbi Mozartovih *Vespera*. Voditelj je mješovitoga zbora Horiv Kluba studenata ukrajinstike, a od 2017. godine Klape Sveti Lovro u Požezi.

Marcel Glavočević

Rođen je 1970. godine u Varešu, srednju glazbenu školu završio je u Tuzli (BiH), a 1995. godine diplomirao je na Pedagoškome fakultetu u Osijeku, odjel Glazbene kulture. Od 1995. godine do danas radi u Glazbenoj školi Franje Kuhača u Osijeku kao nastavnik teorijskih glazbenih predmeta. Dugo godina vodio je crkveni zbor u župi Blažene Djevice Marije u Višnjevcu. U vremenskom periodu od 2006. do 2018. godine bio je voditelj i dirigent VIS-a Krijesnice iz Osijeka s kojim je nastupao na brojnim priredbama u Osijeku i u drugim gradovima u Slavoniji. Pod njegovim vodstvom VIS Krijesnice snimio je 2010. godine autorski album „Buđenje“, u izdanju Croatia Records-a. U glazbenoj školi

Marcel Glavočević, arhiva POU Obrisa

Franje Kuhača nekoliko godina bio je dirigent združenoga ansambla i voditelj projekta Božić s Kuhačevcima, a 2009. godine sudjelovao je kao klavijaturist u radu *Big band* orkestra Osijek. Osim

klavijatura u svom radu koristi i druge instrumente –harmoniku, *vajon* i gitaru te je autor brojnih aranžmana.

Nakon svega – pjesma

arhiva POU Obris

Nazvala me zaposlenica Gradske knjižnice s informacijom da će se pjevati. Nisam je dobro ni saslušala ali kada sam već pozvana, red je odazvati se. Okupilo se društvo, sve članice Vijenca i ostalih požeških zborova. Meni je na trenutak bilo hladno pa vruće, pomislim: gdje ti je Ljubo bila pamet, što ćeš ti ovdje? Nikada nisam pjevala osim u školi za peticu iz glazbenoga. Nešto sam mualala, ispuštala neartikulirane glasove ali što je – tu je, ako ne zadovoljavam dobit ću hvala za dolazak. Sljedeća proba bila je zakazana u dva termina. Možete li pretpostaviti ishod? Svi su došli na prvi termin, samo ja na drugi. Čekala sam pred vratima i slušala te usklađene andeoske glasove i ponovno razgovarala sama sa sobom: ostati ili zbrisati? Prevagnulo je: ostati, ne odustajem. Imala sam voditelje dva puna sata samo za sebe. Vjerujte, bio je to prst sudbine, ja pjevam, zamislite, ja pjevam u zboru. Veliko hvala vama, voditeljima, razuvjerali ste me da nisam antitalent za glazbu. Veliko hvala vama, članicama zbora na strpljenju i razumijevanju, bilo je puno ponavljanja jer sam ja »kvarila«.

Ljubica Musil Cerić

Proba zbora u Požegi, arhiva POU Obris

Vedrina glazbe

Umirovljenica sam, majka četvero djece, imam devetoro unučadi i dvoje praunučadi. Moji hobiji su pjevanje, plesanje, fotografija i slikanje. U glazbene radionice sam se uključila jer volim druženje i vedrinu koju nosi glazba i pjesma.

Zahvalna sam našim vedrim voditeljima, uz njih nam ništa nije teško i život nam je postao pjesma. Raduju me i putovanja i gostovanja ali i to da ćemo biti domaćini ostalim sudionicima projekta.

Kata Tutić

arhiva POU Obris

Proba s Marcelom Glavočevićem,
arhiva POU Obris

Proba s Kristijanom Kostićem,
arhiva POU Obris

Anka Dorbić, arhiva POU Obrisa

Najsavršeniji instrument

Čovjek uđe u jesen života, čeka i dočeka mirovinu i mnogi misle to je kraj! Za mene je to bio početak nekoga novog života. Djeca su odrasla i odavno su samostalna, TV me nije zalijepio za fotelju, a pjesma i priroda oko mene su oduvijek bili sastavni dio moga života. Evo prilike da im se intenzivnije posvetim pa sam se priključila ovoj interesantnoj skupini ljudi iznad 54 godina i uživam u muziciranju s najsvršenijim instrumentom... ljudskim glasom.

Anka Dorbić

Vježbe, arhiva POU Obrisa

Nevenka Samardžija, arhiva POU Obrisa

Palac gore!

Poziv iz Obrisa Požega na tren me je iznenadio. Prvi dogovoreni sastanak i izlaganje gospođe Krmpotić me obradovalo. Bez puno razmišljanja rekla sam; zašto ne? Volim pjevati, naročito zavičajne pjesme o Lici i Velebitu, nikada dovoljno opjevanih. Rado pjevam u zboru 'Vila Velebita' i zboru Matice umirovljenika Požega te u projektu Iskra. Moja poruka: družimo se, slikajmo, svirajmo, skladajmo i sve ono što nam čini zadovoljstvo nastavimo i dalje. Palac gore!

Nevenka Samardžija

Aktivno i ugodno

Stjepan Belošević, arhiva POU Obrisa

S veseljem sam se uključio u radionicu zbornoga pjevanja u Osijeku, u POU Obrisa. Za ovaj projekt sam saznao u udruzi Aktivni umirovljenici Osijek u kojoj sam aktivan već pet godina. Često imamo glazbene nastupe, a pjevam i u zboru svoje župe u Josipovcu te KUD-u Zagorec iz Josipovca. Ovo je za mene novo iskustvo jer nas vodi profesionalac, profesor Marcel Glavočević, s puno strpljenja i uvažavanja naše dobi. Veselim se probama jer se međusobno bolje upoznajemo, jedni drugima smo podrška i vlada ugodna atmosfera. Susreti s polaznicima drugih radionica su dodatno pružili mogućnost da upoznamo druge gradove, steknemo nova poznanstva i iskustva. Zahvaljujemo POU Obrisu što nam je pružilo priliku da svoje vrijeme ispunimo pjesmom i druženjem, da se osjećamo poželjnim partnerima, a ne zaboravljenim i otuđenim starcima.

Stjepan Belošević

Pjevanje zblizava

Za moje sudjelovanje u pjevačkome zboru 'krivo' je putovanje udruge Aktivni umirovljenici Osijek. Moje *legice*, umirovljenice, zaključile su da dobro pjevam i predložile me za zbor! Pozdravljam ovakva druženja gdje se upoznaju ljudi i sklapaju nova prijateljstva. Kroz ovakva putovanja upoznajemo i *lipu* našu domovinu. Zahvaljujem organizatoru na ukazanoj prigodi, na putovanju u Zabok i putovanju u Požegu gdje smo pokazali naše pjevačke kvalitete. Nadam se još sličnim prigodama. Posebna zahvala profesoru Marcelu što nas je 'trpio'.

Jakov Ivančić

Jakov Ivančić, arhiva POU Obrisa

Jelka Jelšovec i Pavica V. Vučković, arhiva POU Obrisa

Ispunjena očekivanja

Jedno jutro otvorim 'facebook' i ugledam obavijest naše aktivne umirovljenice Jelene Dodig koja me je zainteresirala. Nazovem gospođu da mi pojasni o čemu se radi i prijavim se. Uključim se u grupu i sada sam sretna jer sam upoznala nove ljude i divnoga profesora Marcela koji se jako trudi oko nas, malo napornih umirovljenika. Zahvaljujem.

Jelka Jelšovec

Probe u Osijeku, arhiva POU Obrisa, podružnica Osijek

Probe u Osijeku, arhiva POU Obrisa, podružnica Osijek

Možemo i hoćemo!

Zadovoljstvo mi je što sudjelujem u radionici zbornog pjevanja u Osijeku. Za projekt sam saznala u POU Obrisa u Osijeku s kojim udruga Aktivni umirovljenici Osijek, u kojoj aktivno radim, surađuje na programima cjeloživotnoga učenja. Mojim prijateljima iz Udruge i meni se ovaj program zbornog pjevanja učinio zanimljivim jer slične glazbene sadržaje ostvarujemo i u Udruzi. Oduševio nas je profesionalan pristup djelatnika POU Obrisa i profesora Marcela Glavočevića u vođenju radionica. Postali smo „školorani“ pjevači, ponosni na svoju dob i mogućnosti koje još imamo u razvijanju nekih vještina. Zahvalni smo na strpljenju u radu s našom populacijom jer se manje osjećamo zaboravljeni, potišteni, sami. Ostvarili smo međusobnu podršku u zboru, stekli nova poznanstva i sve to proširili s polaznicima drugih radionica iz ovoga projekta u Zagrebu, Zaboku Čakovcu i Požegi prilikom naših susreta i razmjene iskustava. Hvala na prilici koju ste nam pružili!

Jelena Dodig

Probe u Osijeku, arhiva POU Obrisa, podružnica Osijek

Zbor Iskra u punome zamahu, snimila Višnja Vidmar

Raspjevana Iskra

Vjetrovit dan dočekaio je u Požezi izaslanike iz Osijeka, Zaboka i Zagreba na završnome koncertu zbora Iskra iz PUO Obrisa te podružnice u Osijeku pod ravnanjem Marcela Glavočevića i Kristijana Kostića. Nakon pozdravnih riječi Jadranske Krmpotić, ravnateljice POU Obrisa te Ivana Šutala, ravnatelja nositelja projekta, Pučkoga otvorenog učilišta Zagreb koncert je mogao početi. U prvome dijelu koncerta, u međugeneracijskoj suradnji, sedamnaest članica zbora iz Požege potpomognutih s dvama mladim solisticama, Anom Stanković i Ivanom Glavočević otpjevale su četiri pjesme s repertoara zbora Krijesnica iz Osijeka. U nastavku, zboru iz Požege pridružuje se mješoviti zbor iz Osijeka, njih osamnaest, te su zajedničkim snagama otpjevali splet starogradskih pjesama te sad već *evergreena* iz tamburaške literature. U dvama su zbor predvodili krepki solisti osječkoga zbora Dragan Župančić i Stjepan Belošević. Oduševljeni aplauz i poneka suza nakon pjesama *Šumi javore* i *Ne dirajte mi ravnicu*

zaključili su službeni dio susreta predstavnika četiriju učilišta. Zbor Iskra namjerava nastaviti druženje uz pjesmu, potvrdio nam je gospodin Župančić

Nakon ukusnoga ručka u restoranu *Vivaldi* (!), ljubazni domaćini povelu su nas u kratki obilazak slavonske ljepotice, Požege. Bilo je nažalost samo toliko vremena da se zaviri u katedralu, obnovljenu crkvu svete Terezije na novoizgrađenome monumentalnom trgu. Barokna crkva ružičasto bijele fasade čiji interijer su ukrašavali i Celestin Medović i Oton Iveković blistala je na popodnevnome proljetnom suncu. Članovi zbora koji su nas pratili natjecali su se u tome tko će nam dati više obavijesti, više priča o očigledno voljenome gradu. Nakon *blitz* šetnje središtem grada, sad već više nego poznanici pozdravili su se do sljedećega susreta. Doviđenja u Zagrebu!

Marija Olič

PUČKO OTVORENO UČILIŠTE OBRIS – završni koncert

Jadranka Krmpotić, ravnateljica POU Obrisa pozdravlja goste na završnome koncertu zbora Iskra, snimila Višnja Vidmar

Repertoar pjesama

1. Život daje (Vokalno-instrumentalni sastav Krjesnice, Osijek)
2. Dijamant (Vokalno-instrumentalni sastav Krjesnice, Osijek)
3. Tu sam za tebe (Vokalno-instrumentalni sastav Krjesnice, Osijek)
4. Život je lijep (Vokalno-instrumentalni sastav Krjesnice, Osijek)
5. *Vehni, vehni fjojlica* (Međimurska narodna pjesma)
6. Tiho noći (Autor: Jovan Zmaj Jovanović)
7. Evo opet šorom vranci jure (Autor: Tomislav Vukov)
8. *Fala* (Autor: Dragutin Domjanić)
9. Vela Luka (Autor: Branko Žuvela Doda)
10. Prijatelji stari gdje ste (Autor pjesme: Željko Sabol)
11. Šumi javore (Autor pjesme: Miroslav Škoro)
12. Ne dirajte mi ravnicu (Autor: Miroslav Škoro)
13. Volim te zemljo mila (Tradicionalna)

Vokalno-instrumentalni sastav Krjesnice iz Osijeka djeluje u sklopu Umjetničke organizacije Krjesnice iz Osijeka. Prve glazbene korake Krjesnice su napravile 1998. godine kada se jedna manja grupa mladih ljudi okupila i odlučila napraviti božićni koncert za svoje obitelji i prijatelje. Iz te suradnje amatera i školovanih glazbenika nastao je Vokalno-instrumentalni sastav Krjesnice. Krjesnice pjevaju pjesme o ljubavi te u svome opusu imaju više od 100 autorskih pjesama.

Ana Stanković i Ivana Glavočević pjevaju uz pratnju zbora Iskra, snimila Višnja Vidmar

Solist osječkoga zbora Dragan Župančić u akciji, snimila Višnja Vidmar

PUČKO OTVORENO UČILIŠTE OBRIS – završni koncert

Marcel Glavočević i Kristijan Kostić podržavaju zbor Iskra, snimila Višnja Vidmar

Zboristice na čekanju, snimila Višnja Vidmar

Fotoaparati spremni, snimila Višnja Vidmar

Slavonska Atena

U gnijezdu Zlatne doline okružen slavonskim divovima Psunjem, Papukom, Krndijom, Diljem i Požeškom gorom smjestio se grad Požega. Izuzetan geografski položaj i povoljni uvjeti za život omogućuju nastanjanje još od pretpovijesti i donose ovome gradu još od trinaestoga stoljeća značajno mjesto u povijesti. U nesigurnim srednjovjekovnim vremenima bio je, dakako, utvrda pa kraljevski posjed, a i sandžakat, upravni i vojni centar Slavonije u doba turske vladavine. U svako vrijeme sjedište i središte. No od 17. stoljeću nadalje, oslobođen turske opasnosti i nazočnosti, grad izrasta u kulturno i obrazovno središte. I time se Požežani diče i njeguju to obilježje do današnjih dana.

Desetljeće nakon odlaska Osmanlija, 1699. godine u Požegi je zaslugom isusovaca osnovana prva slavonska gimnazija, a krajem 18. stoljeća djeluje i *Academia Posegana*, s teološkim i filozofskim učilištem! Upravo je 18. stoljeće vrijeme velikoga procvata grada na svim poljima, pa zbog svoga živahnoga kulturnog života i poticanja obrazovanja na svim razinama u 19. stoljeću dobiva laskavi naziv Slavonska Atena. I današnji stanovnici toga skladnoga baroknog grada koji plijeni arhitektonskim skladom crkvi, trgova i ulica, ponose se svojom tri stoljeća starom gimnazijom koja je iznjedrila mnoge velikane hrvatske znanosti, kulture i umjetnosti. Josip Eugen Tomić, Vjekoslav Babukić, jezikoslovac i ilirac,

Nebo nad Požegom, snimila Višnja Vidmar

Trg svete Terezije s crkvom svete Terezije i bivšom zgradom gimnazije, snimila Višnja Vidmar

Neoklasicizam u Požegi, snimila Višnja Vidmar

oba Miroslava Kraljevića, pisac prvoga požeškog romana *Požeški dak* i prvak hrvatske moderne. Tu je Oton Kučera osnovao prvu astronomsku promatračnicu, a nedavno je na zgradi požeške gimnazije otvorena prva zvjezdarnica u Slavoniji koja nosi njegovo ime. To su samo mali podsjetnici na jednu dugu i značajnu tradiciju obrazovanja koja se i danas slijedi. Pitali smo naše partnere što bi htjeli istaknuti u svome lijepome gradu, dobili smo odgovor: Pišite o obrazovanju, upoznajte, podsjetite na povijest toga kulturnoga i obrazovnoga žarišta čiji se plamičak, poput olimpijske vatre, brižljivo čuva.

Eto kratkoga podsjetnika i poticaja da se posjeti taj barokni biser i udahne malo atmosfere slavonske Atene.

Marija Olič

O Pučkome otvorenom učilištu Zagreb

2017. godine Pučko otvoreno učilište Zagreb slavilo je 110 godina kontinuiranoga postojanja. 1907. godine docent Mudroslovnoga fakulteta u Zagrebu, dr Albert Bazala utemeljio je Pučko učilište u Zagrebu kao ekstenziju zagrebačkoga sveučilišta, po uzoru na slične institucije u Pragu i Beču. „Zahtjevi našeg doba“, pisao je Bazala, „takvi su da ih pravo može zadovoljiti samo obrazovan i prosvijetljen čovjek.“ Tako su u Hrvatskoj prije 112 godina udareni temelji sustavnoga obrazovanja odraslih. Od prvih predavanja do danas ustanova je promijenila brojna imena: Centralno narodno sveučilište, Narodno sveučilište grada Zagreba, Radničko i narodno sveučilište Moša Pijade, Otvoreno sveučilište i Pučko otvoreno učilište Zagreb. Bez obzira na promjenu imena, ostala je vjerna ideji svoga osnivača i ute-

meljitelja da prosvjećuje, obrazuje i kulturno uzdiže hrvatske građane te tako ostvaruje svoju temeljnu zadaću. Danas je Pučko otvoreno učilište Zagreb javna ustanova kojoj je osnivač Grad Zagreb. U POUZ-u organizacijski djeluje pet odjela (Odjel za srednju školu, Odjel za osposobljavanje i usavršavanje, Odjel za kulturu i nakladništvo, Odjel za razvoj, cjeloživotno učenje i projekte EU i kao jedan od najvećih Odjel Sveučilište za treću životnu dob), a većinu prihoda ustanova ostvaruje na tržištu.

Od svojega osnutka do danas Pučko otvoreno učilište Zagreb najveća je ustanova za obrazovanje i kulturu u Hrvatskoj. Godišnje više tisuća građana sudjeluje u različitim programima, provodi se više od 350 programa formalnoga i neformalno-

ga obrazovanja, u kojima sudjeluje 60 zaposlenih i 300 vanjskih suradnika. U učilištu djeluju tri galerije i izlaze dva časopisa. Osim stvaranja i provedbe velikoga broja obrazovnih i kulturnih programa, Učilište je bilo polazište za većinu andragoških stručnjaka koji su nosili stručni i znanstveni razvoj andragogije u Hrvatskoj.

Ovako dugi vijek djelovanja je prigoda za ponovno vrednovanje hrvatskoga obrazovnog nasljeđa, posebno onoga koje se odnosi na obrazovanje odraslih.

Tibomir Žiljak

Prvi koraci
snimila Dijana Bebek Miletić

Uvod u fotografiju

Nakon novogodišnjih praznika, 8. siječnja 2019., održana je prva uvodna radionica fotografije projekta Iskra. Maja Kristić voditeljica programa iz Centra za kulturu POUZ i Ivana Sabo voditeljica programa iz Odjela za razvoj, cjeloživotno učenje i projekte EU, okupljenim polaznicima dviju fotografskih radionica predstavile su projekt Iskra i predavača Branimira Butkovića, dugogodišnjega suradnika Centra za kulturu s 30. godišnjim fotografskim iskustvom. Prvi susret bio je prigoda i da se polaznici upoznaju sa svojim „alatom“ narednih mjeseci, fotoaparatom marki Canon, Nikon i Fuji. Za početak predavanja, voditelj Branimir Butković izložio je osnovne komponente dobre fotografije, a to su:

1. dobra priča – koja mora biti odmah jasna, bez suvišnih detalja
2. tehnička kvaliteta fotografije za koju je prvi uvjet da se fotograf približi što više objektu snimanja
3. kompozicija – uhvaćena odmah, u sirovom formatu
4. položaj snimatelja – što bliže objektu uz spuštanje na njegovu razinu
5. odnos otvora blende i ekspozicije prilagođen subjektu i uvjetima snimanja
6. odabir formata filma i osjetljivosti (ISO, ranije ASA I DIN)

Slijedio je kratki osvrt na razvoj fotografije, od „oca fotografije“, Louisa Daguerra i njegovih dagerotipija, do današnjih digitalnih fotografija. Prvi sat završio je pregledom izbora djela poznatih majstora fotografije.

Višnja Vidmar

Bilježnje trenutka
snimila Dubravka Škorić

Fotografska radionica 2
snimio Branimir Butković

Jasenska Babić Car, Milan Belušić, Renata Chalupa Prvan, Jasna Erdelja, Danica Filipović, Nada Golub Piližota, Jasna Gršković, Mirjana Hudina, Jadranka Kaštelan, Vlasta Kulier, Vesna Lalić, Goranka Lugomer Armano, Jasenska Matijašec, Dunja Nötig Hus, Marjan Radej, Davorka Stošić, Dubravka Škorić, Kata Zoričić

Fotografske radionice

Fotografska radionica 1
snimio Branimir Butković

Ivan Brlek, Zdenka Brlek, Jadranka Dujak, Eva Knežević, Irena Lukić, Luciano Penco, Ivanka Rebrović, Mirko Saftić, Hildegard Sitar, Sanja Šikić, Vlasta Šplajt, Neda Štambuk-Boršić, Slavica Švedić, Zvonimir Veber, Goran Vidmar, Višnja Vidmar, Branka Vranješević, Antun Žagar

Branimir Butković

Snimila Dubravka Škorić

Novinar i fotoreporter u listu „Željezničar“. Fotografijom se bavi od 1972. godine. Diplomom *New York Institute of Photography* stekao je 1986. godine. Objavljivao je fotografije u *Vječernjem listu*, *Vjesniku*, *Oku*, *Feralu*, *Modroj lasti* i omladinskom tisku (*Polet*, *Studentski list*, *Omladinska iskera*, *Mladina*, *Val*). Njegove fotografije koristile su se za ilustracije plakata, kalendara, rokovnika i kataloga. Autor je pedesetak autorskih razglednica. Bio je tajnik i predavač u foto klubu Zagreb. Samostalno je izlagao u RANS-u „Moša Pijade“, knjižari „Mladost“, Narodnom učilištu u Otočcu, Centru za kulturu „Trešnjevka“ i Centru za kulturu POU Zagreb, a sudjelovao je i na više skupnih izložbi. U suradnji s Brankom Hlevnjak izdao je dvije knjige fotografija „Putovanja“ i „Zagreb na neki drugi način“. Dobitnik je nagrada za fotografiju na natjecajima HT Mobilea, Croatia Airlinesa i *Slobodne Dalmacije*. Od 2000. godine vodi tečajeve fotografije u Centru za kulturu Pučkoga otvorenog učilišta Zagreb.

O Branimiru Butkoviću osobno

Branimir Butković je moj suradnik od 2010. godine kada sam iz Odjela srednje škole POU Zagreb prešla u Centar za kulturu POU Zagreb. Drugi odjel i jedna nova i potpuno drukčija priča. Vrlo raznolika i interesantna ali istovremeno i malo zastrašujuća. Kako ću se snaći? Odmah je nastupilo upoznavanje programa o kojima ću voditi brigu te vanjskih suradnika koji ih vode. I tako sam upoznala voditelja radionica fotografije Branimira Butkovića. Mislim da smo odmah „kliknuli“, poput klika na fotoaparatu. Prvi dojam je bio da je riječ o vedroj i suradnički nastrojenoj osobi. Odahnula sam. Vrlo brzo sam uvidjela da je uz navedeno i veliki zaljubljenik u fotografiju te da s velikom strašću pristupa prenošenju znanja budućim fotografima. Ta ljubav prema fotografiji bila je potkrijepljena i velikim znanjem i okom umjetnika. Njegove autorske fotografije portreta su majstorske i mislim da ga to obilježava kao fotografa.

Svoje znanje i talent zna dozirati i prilagoditi razini polaznika koje podučava. Komplikirano zna pojednostavniti i postupno od polaznika traži sve više i više. Zajedničkom analizom fotografija kod polaznika razvija umjetnički pogled na fotografiju.

Nikad naglasak ne stavlja na „čuda“ tehnike, već na „oko“ i vještinu koja se stječe s puno fotografiranja. I u tome ih potiče! Za Branimira nema toliko zahtjevnoga ili kompliciranoga polaznika s kojim on ne bi uspio uspostaviti komunikaciju i održati dobru atmosferu na radionicama. Polaznici očito osjećaju tu pozitivnu vibraciju koju širi oko

sebe i za njega čujem samo riječi hvale. Brojni polaznici surađuju s njim i po završetku radionica, ostaje im potpora u prvim profesionalnim koracima. Moj dojam je da u radu s polaznicima daje sebe maksimalno, više od propisane satnice. On je sigurno važan razlog zašto su radionice fotografija uvijek pune i što se, unatoč velikoj konkurenciji, provode već gotovo dvadeset godina (Program osposobljavanja za Fotografa različitih tehnika od 2001. g. Foto-klub Pučko od 2007.)

I što reći na kraju nego da se nadam da ćemo još dugo surađivati. Ne mogu zamisliti nikoga drugog na mjestu predavača. Moja omiljena Branimirova fotografija je Bristol.

Bristol, snimio Branimir Butković

Maja Kristić

Projekt Iskra je zaista pravi model za uključivanje osoba starije životne dobi u radionice u kojima mogu naučiti ono što ih zanima. Meni je uvijek bila želja naučiti fotografirati, a u ovoj radionici dobila sam osnove digitalne fotografije, kupila sam fotoaparata i sada mnogo vremena provodim fotografirajući. Uz radionicu fotografije, organizirani su i izleti na kojima smo posjetili i mjesta u kojima još nisam bila, a također sam sklopila i poznanstva sa različitim ljudima.

Sanja Šikić

Sanja Šikić ispred svojih fotografija, snimila Višnja Vidmar

Goran Vidmar ispred svojih fotografija, snimila Višnja Vidmar

na terenu su zapravo bile posjete kolegama iz projekta Iskra, u Zaboku i Požegi te Čakovcu. Prilikom posjeta snimali smo *life* fotografije s otvorenja izložbe slika u Zaboku, glazbenu priredbu u Požegi te izložbu u Čakovcu. Na kraju posjete smo s ljubaznim domaćinima obišli najljepše dijelove njihovih gradova i usput, naravno – opet fotografirali.

Goran Vidmar

Nas tridesetak objeručke je prihvatilo projekt Iskra koji kroz učenje starijih želi „zaiskriti“ –otkriti nove talente i, što je najvažnije, povezati ljude, učiniti ih sretnijima i zadovoljnijima. A voditelj nas uči fotografirati onako kako treba, od osnovnih elemenata, preko snimanja u foto radionicama i na terenu, uz analizu fotografija, kako naših, tako i velikih svjetskih i hrvatskih fotografa. I naravno da smo se družili, onako toplo, kako samo seniori znaju!

Višnja Vidmar

Jadranka Kaštelan ispred fotografija Višnje Vidmar, snimila Višnja Vidmar

Fotografije Milana Saftića, snimila Višnja Vidmar

Tečaj fotografije mi je omogućio da obnovim, nadopunim svoja znanja, usavršim svoje fotografije i produbim njihovu ljepotu i izražajnost u svakodnevnom životu. Kvaliteta uspomena zabilježena s novim znanjima bit će veća u digitalnom zapisu i prihvatljiva nama i novim generacijama. Druženja na radionicama i izletima bila se odlična i toliko potrebna u našoj dobi. Organizacija nastave i voditelji su bili besprijekorni i uspjeli su pobuditi našu pažnju i interese grupe polaznika. Predlažem da se organizira jedan jednodnevni izlet na Foto safari u Kopački rit, na Risnjak, ili Plitvice da bismo zabilježili naše bio-raznolikosti danas.

Mirko Saftić

U životu sam uglavnom bježala od fotoaparata i fotografiranja. Kad su me pokušali fotografirati nerijetko sam okretala leđa fotografu a kada bih ja pokušala fotografirati sve su crkve imale kosi toranj a osobama na mojim fotografijama često su nedostajali: dio glave, ruka, stopala...Onda se “dogodila” Iskra i polako je počelo; upoznavanje s fotoaparatom, načinima rada, osnovni zahtjevi dobre fotografije. Još uvijek naveliko griješim ali iskra zanimanja za fotografiju i stečeno znanje polako pokazuju rezultate, na mojim fotografijama, naravno.

Kata Zoričić

Kata Zoričić ispred svojih fotografija, snimila Višnja Vidmar

Završetkom svoga radnog vijeka osjetila sam potrebu da se uključim u neku aktivnost koja bi mi obogatila umirovljeničke dane. Oduvijek sam gajila sklonost prema likovnome stvaranju pa sam lako donijela odluku. Prije pet godina upisala sam se u Sveučilište za treću životnu dob POUZ-a likovnu grupu kod prof. Ane Tomljanović. Već iduću godinu našla sam se u naprednoj grupi, s predivnim ljudima. U tim zrelih, zlatnim godinama družimo se, izmjenjujemo iskustva, dijelimo lijepe trenutke, smijemo se i tješimo kad smo tužni. Ponosni smo na svoje radove. Oni su naša mala umjetnička djela i često krase prostore POUZ-a. Uključila sam se u fotografsku radionicu EU

projekta Iskra. Zadovoljstvo mi je što sam sudjelovala, stekla nova poznanstva i naučila nešto više o fotografiji. Sve ono što treba imati slika koju stvaramo danima – priču, jednostavnost, kompoziciju i ljepotu, to mora imati i fotografija koja nastaje u djeliću sekunde i postaje povijest. Zahvaljujući stručnim predavanjima, strpljenju i podršci našega nastavnika, Branimira Butkovića, zabilježili smo lijepe trenutke druženja na satovima fotografije. Osjećali smo se ugodno na izletima i susretima s polaznicima drugih radionica iz Zaboka i Požege.

Vlasta Šplajt

Fotke, rock i torta

Ni neugodna kiša praćena hladnim vjetrom nije uspjela pokvariti susret kreativaca u Zagrebu. U nizu kreativnih radionica projekta Iskra na redu je bila fotografija. Slapovi papira s fotografijama polaznika dviju fotografskih radionica ispunili su veliko predvorje Pučkoga otvorenog učilišta Zagreb. Pregršt motiva i izraza, crno-bijele i u koloru! Dokumentarne bilješke s projektnih susreta, krajolici, portreti prijatelja, pa i mrtve prirode, *stillebeni*, kako bi rekao Krleža. Doista se imalo što vidjeti.

Na kratkome „školskom satu“ u Maloj dvorani Učilišta Jasna Čurin, voditeljica Odjela Sveučilište za treću dob upoznala je goste s organizacijom rada Odjela Sveučilište za treću životnu dob, stručna suradnica Dijana Bebek Miletić popratila je predavanje kratkim filmom, a arhitektica Ivana Haničar Buljan s Instituta za povijest umjetnosti govorila je o zgradi Pučkoga otvorenog učilišta Zagreb kao spomeniku kulture. Nakon toga, izložbu je otvorio Ivan Šutalo, ravnatelj POUZa, a o radu radionica govorili su voditelj radionica Branimir Butković te dvoje polaznika, Vlasta Kulier i Milan Belušić. Za veselo raspoloženje te „zagrijavanje“ atmosfere prije „šećera na kraju“ susreta pobrinuo se sasvim u duhu projekta, rock sastav krepkih mladića iz grupacije 54+, *Old Space Boys*. Na zadovoljstvo svih, slatko iznenađenje, bila je voćna torta s ukrasnim (a jes-

Ivan Šutalo, ravnatelj Pučkoga otvorenog učilišta Zagreb, uz asistenciju Tihomira Žiljaka, voditelja Odjela za razvoj, cjeloživotno učenje i projekte EU otvara izložbu. U pozadini rock sastav Old Space Boys čeka svoj trenutak. Snimila Višnja Vidmar

tivim) natpisom Iskra, djelo polaznika programa za zanimanje slastičara u Učilištu pod vodstvom nastavnice Elizabete Rusak, dovoljna da se zasлади stotinjak gostiju! U nemogućnosti da prošetaju gradom, zbog već spomenutih vremenskih (ne)prilika, gosti su

upoznali zgradu Pučkoga otvorenog učilišta Zagreb, reprezentativni primjer moderne arhitekture šezdesetih. Doviđenja u Čakovcu!

Marija Olič

Vlasta Kulier kao model na fotografiji Jasne Erdelja, snimila Višnja Vidmar

Irena Lukić uz svoje fotografije na završnoj izložbi, snimila Višnja Vidmar

Pozdravni govor Vlaste Kulier, polaznice radionice fotografije

Dobar dan, dobro došli i hvala svima koji su omogućili i podržali našu foto – radionicu. Posebno hvala učitelju Branimiru koji je hrabro izdržao naše istraživačko pipkanje po Nikonima, nestrpljive pokušaje i početničke promašaje. Bilo je uzbuđljivo i očaravajuće objektivom ulaziti u detalje nekoga minijaturnog naita, u sedefaste vijuge puževe kućice ili srebrna zrnca zanimljivoga prstena. Bilo je vrlo veselo i među nama, učenicima koji smo jedni drugima istovremeno bili i modeli i snimatelji, u fotografskome smislu, dakle, i lovci i lovina. Okruženi uzajamno uperenim objektivima vrebali smo najljepši izraz susjednoga lica i pravi trenutak za onaj definitivni klik, a istovremeno, osvjetljeni halogenim svjetiljkama, znali smo da su i naša lica mete istih takvih, novopečenih entuzijasta. Za razliku od savršenih modela u koje nas uvjeravaju reklame i televizija, bilo je obogaćujuće zumirati ljudska lica na kojima je vrijeme ostavilo svoj

zapis proživljenih tuga i radosti i pritom otkriti da su sva ta lica – istinski lijepa i zanimljiva.

U vrijeme djetinjstva mnogih od nas čak i osobne fotografije bile su prilična rijetkost, a u prve crnobijele televizijske ekrane gledali smo očarano. Danas smo preplavljeni slikama, od čudesnih, prvih ultrazvučnih snimki bebe do brojnih ukoričenih ili virtualnih albuma. Fotografije u *jumbo* formatima zaklanjaju nam stvarne krajolike na putu, pozivaju u egzotične krajeve, mame nas na kupovinu ili nam nameću uljepšana lica izbornih kandidata. Pa ipak, u tome vizualnom preobilju, možda i usprkos njemu, neki prizor, krajolik, neko lice, detalj, zan-

imljivost... poželimo snimiti, uokviriti, čak staviti na zid kao na ohrabrujući prozor u neki sređeniji, skladniji, nama miliji i bliži svijet, umanjeni svijet izabran iz onoga velikog i prevelikog. Dok sofisticirana suvremena fotografija već snima crne rupe, galaksije i pjege na dalekome Suncu, mi amateri objektivom možda istražujemo malo žuto srce tratinčice, ali i jedno i drugo nas jednako obogaćuje i nadajmo se, prosvjećuje. Naime, i u snimanju i u promatranju fotografija je uvijek nešto od onoga vječnoga ljudskog druženja kroz vrijeme: od prvih slika urezanih u zidove pećina to je važna razmjena poruka, ponekada i puno, puno riječi – bez riječi.

Izložba je otvorena! Snimila
Višnja Vidmar

Za kraj uvijek ostaje – torta,
snimio Branimir Butković

Snimila Dijana Bebek Miletić

Ljepotica potamnijela sjaja

Od Radničkoga i narodnog sveučilišta Moša Pijade do Pučkoga otvorenog učilišta Zagreb, gotovo šest desetljeća postoji i djeluje sjedište projektirano specijalno za obrazovanje odraslih. Nagrađena svojedobno kao uspješno umjetničko djelo, proglašena je kulturnim dobrom i očekuje se nužna temeljita obnova.

Krajem Drugoga svjetskog rata dolazi do promjene u strukturi stanovnika Zagreba. Naime, još tridesetih godina 20. stoljeća stanovništvo Hrvatske bilo je dominantno poljoprivredno i u velikoj mjeri nepismeno. Polovicom 20. stoljeća Hrvatska s poljoprivredne gospodarske grane prelazi na industrijsku i brojno stanovništvo koje je do 1945. živjelo na selu počinje se doseljavati u Zagreb. Za novopridošlo radničko stanovništvo trebalo je prvo osigurati smještaj te je stambeno pitanje bilo među prvima koje se rješavalo paralelno s obnovom privredne infrastrukture grada. Istovremeno se organizira i osnovno obrazovanje za odrasle i tu su veliku ulogu odigrala narodna odnosno radnička sveučilišta. Tu na scenu stupa

naša ustanova i sama zgrada. Naime, u razdoblju neposredno nakon Drugoga svjetskog rata rađa se ideja o Trnju kao novome središtu grada, što je imalo smisla, jer Trnje je još od kraja 19. stoljeća bio radnički kvart u kojemu je stanovništvo većinom radilo na željeznici i bilo neposredno vezano uz nju, pa je stoga i bilo logičan izbor za novo središte radničkoga grada. Zgrada Radničkog sveučilišta Moša Pijade (poznatija kao zgrada Moše) nastaje tako kao primjer novoga doba, a njezinu izgradnju sufinancirale su najvećim dijelom zagrebačke tvornice jer je bila namijenjena obrazovanju njihovih radnika. Arhitekti Nikšić i Kučan su pri planiranju vodili računa o tome kome je ona namijenjena i koja je njezina

osnovna svrha. Ono što će svaki posjetitelj prvo primjetiti svakako su velike staklene plohe, otvoreni hol, prostrani hodnici te jednostavne linije. Sve to bilo je u svrhu obrazovanja i na korist polaznicima – radnicima. Naime, Nikšić i Kučan su uzeli u obzir da će se nastava dominantno odvijati u poslijepodnevnim satima te su stoga željeli polaznicima omogućiti što je moguće više prirodnoga svjetla jer su radnici svoj radni dan provodili u zatvorenim tvorničkim halama. Hol koji je otvoren kao i prostrani hodnici imali su zadatak služiti kao mjesto okupljanja polaznika, mjesto na kojemu su mogli sjesti u Bernardijeve fotelje ili stolice (koje su bile ciljano rađene za ovu zgradu i njezine polaznike) te pročitati novine, časopise

i saznati sve o nadolazećim kulturnim događajima u Zagrebu koji su bili oglašavani u holu. Jednostavne linije koje su osnovno obilježje zgrade trebale su naučiti novopridošlo stanovništvo grada Zagreba jednostavnosti i eleganciji koje su polaznici potom trebali primijeniti u uređenju svojih domova. Sam Nikšić je govoreći o zgradi Moše rekao da je ona „drugi dom za radnike“ te da su učionice, ali i ostale prostorije „brižno oblikovane kako bi u radnicima razvile osjećaj za mjeru, formu i lijepo ponašanje“. A da su Nikšić, Kučan i Bernardi bili uspješni, govori nam i članak Seada Saračevića koji je izašao u *Vjesniku u srijedu* 15.05.1963. pod naslovom „Škola u staklu“, u kojemu piše sljedeće: „Izgled same zgrade učinio je da se i ljudi koji zalaze u nju prilagode“ „Po izgledu posjetilaca teško je zaključiti tko su nastavnici, a tko đaci. Sve je čisto, uredno, muškarci u bijelim košuljama i kravatama, djevojke dotjerane“.

Što se tiče samih učionica, postojala su tri tipa učionica, male, namijenjene manjim obrazovnim skupinama, veće, namijenjene grupnom seminarskom radu te velike amfiteatralne učionice. Važno je istaknuti da je Bernardo Ber-

Zgrada Radničkog sveučilišta Moša Pijade (danas zgrada Pučkog otvorenog učilišta Zagreb) u brojkama i slovima

Godine gradnje: 1956. – 1961., površina: 15.000 m²

Materijal: mramor i staklena membrana

Arhitekti: Radovan Nikšić i Ninoslav Kučan

Dizajner namještaja: Bernardo Bernardi

Nagrada: 1962. Nagrada grada Zagreba

Zaštita: 31.01.2003. zgrada je proglašena kulturnim dobrom i upisana je u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske – Lista nepokretnih kulturnih dobara

nardi dizajnirao namještaj ne samo za odmaranje u holu, kao što je već ranije spomenuto, već i za urede, ali i učionice. Neke od primjera njegovih radnih stolova možemo i danas naći u prostorima POUZ-a. No, vratimo se dalje nastavi, obrazovna skupina imala je od 15 do 20 polaznika, a mogli ste završiti osnovnu školu, srednju strukovnu školu, steći društveno-ekonomsko obrazovanje, pohađati centar za kulturu te učiti strane jezike. Osim toga ovdje su izlazila i dva časopisa *Radnik i obrazovanje* te *15 dana* (kojega i danas izdaje odjel Centra za kulturu POU Zagreb).

Čim je zgrada stavljena u funkciju bilo je jasno da će troškovi održavanja biti veliki pa samo ilustracije radi

prenosim kratku crticu iz *Večernjega lista* iz 1962. u kojemu se navodi da je dnevno, samo za grijanje, trebalo potrošiti 7 tona ugljena te da je za čišćenje linoleuma trebalo 40 sapuna tjedno. Možemo slobodno zaključiti da se troškovi nisu smanjili, jedino povećali. Struktura polaznika se promijenila, zgrada više nije u svom najreprezentativnijemu izdanju, ali je i dalje jednako elegantna i jednako moderna.

*Pripremila Dijana Bebek Miletić,
izvor: 15 dana, br.3-4,
godište LIV (2011)*

Snimila Dijana Bebek Miletić

O Pučkome otvorenom učilištu Čakovec

Pučko otvoreno učilište Čakovec djeluje kao andragoška ustanova više od pedeset godina. Utemeljeno je još 1955. godine.

Ono otvara vrata svima onima koji imaju potrebu za novim znanjima, vještinama, umijećima, duhovnim promaknućima. U miru kojega može dati samo Centar za cjeloživotno učenje polaznici će zasigurno osjetiti mjeru svoje osobne slobode i svoje snage. Pučko otvoreno učilište okupilo je zavidnu skupinu eksperata, stručnjaka, znalaca, stvaralaca i poduzetnika. Svi su oni svakodnevno na usluzi.

Pučko otvoreno učilište osnovano je 1950. godine kao Narodno sveučilište. Društvena zbivanja utjecala su na promjenu imena pa se mijenja u Radničko sveučilište, a 1989. u Otvoreno sveučilište, poduzeće za kulturu. 1997. postaje Pučko otvoreno učilište. Ono je danas andragoška ustanova koja djeluje kao centar cjeloživotnoga učenja. Učilište je javna ustanova čiji je osnivač jedinica lokalne samouprave odnosno Grad Čakovec. Svojim programima oduvijek je pratilo razvojni tijek društvenih procesa s ciljem da pomogne rješavanju potreba naše okoline, a s tim je pridonijelo i svojemu vlastitom razvoju. U vremenu suočavanja s novim mogućnostima i izazovima na temelju tržišne orijentacije, samo kreativni i intenzivni rad mogao je pridonijeti dobrom poslovanju ove ustanove. Promjene u privredi i ukupnom društveno-političkom sistemu iziskuje značajne promjene u strukturi znanja i obrazovanja radnih ljudi i mladeži te su i pojedini programi doživljavali modifikaciju ili su potpuno nestali, a novi se morali stvarati. Ta činjenica govori da ova ustanova ne smije biti troma, nego

Radionica Kamene ploče u POU Čakovec, snimila Ivanka Haček

Radionica Restauracija uspomene u POU Čakovec, arhiva POU Čakovec

dinamična u neprestanome istraživanju potreba naše okoline i stvaranju novih programa.

Učilište kao ustanova čiji je osnivač Grad Čakovec ima konstantnu podršku kako programskoj shemi obrazovanja odraslih i cjeloživotnoga učenja, tako i u logističkoj podršci. U tom smislu Učilište posjeduje kvalitetne nastavne i ostale prateće prostore za sve oblike realizacije ukupne djelatnosti. Učilište je opremljeno suvremenim nastavnim sredstvima i pomagalicama (tri moderna informatička laboratorija, specijalizirani kabinet za masere i pedikere, specijalizirane učionice za strane jezike s pametnim pločama te druge

Radionica Linorez u umjetnosti u POU Čakovec, snimila Andrea Matić

programe kao što su predavanja, seminari, radionice – od učionica klasičnog ustroja s dvadeset pa do većih učionica s više od 40 mjesta).

Učilište je 2015. godine dobilo nagradu Zrinski za 2015. godinu koju je dodijelila Međimurska županija za veliki doprinos u cjeloživotnom obrazovanju odraslih i poboljšanje obrazovne strukture stanovništva Međimurske županije te uspješno ostvarivanje poslovnih rezultata na tržištu rada.

Učilište je provelo više nacionalnih i međunarodnih projekata u sklopu pretpripravnoga programa Phare 2006, u sklopu programa INTERREG IIIA, programa Erasmus+ te Europskoga socijalnog fonda.

Mario Zamuda

Poziv kolegice prije godinu dana da se javim s prijedlogom radionica izrazito me razveselio. Vodim radionice mozaika i izrađujem ih na privatnim imanjima pet godina, a sada konačno i u Međimurju! Radionice Kamene ploče u projektu Iskra programirane su kao iskustvo tehničke izrade mozaika u kojem su ideja i kreacija vođene kroz individualni pristup i afinitet. Kod izrade mozaika jako je važno znati kvalitetno pripremiti podlogu kako bi minuciozan dugotrajni rad na kompoziciji mozaika opstao. Zamišljam pronalazak mozaika staroga 2000 go-

dina unatrag i unaprijed...

Zbog toga je važno da se svaki dobar majstor upozna s izradom mozaika od izrade kalupa za podlogu do procesa implementacije gotovoga rada u finalno odredište – pod, zid, stol i sl. Polaznici na radionici mozaika itekako su pokazale spremnost hvatanja u

Kamene ploče u projektu Iskra

koštac sa strojnim i ručnim alatima, rezanjem i betoniranjem, isto kao što su pedantne i predane u izradi samih kompozicija mozaika. Ipak imamo i mi nešto kamenja s kojim se da raditi!

Kristina Pongrac

Kamene ploče

Polaznici su izrađivali mozaike manjih dimenzija od riječnih oblutaka, keramičkih pločica, mramora i drugih materijala, a u daljnjim setovima radionica mozaici su dobili različite namjene – ploče za stolove, prilazne staze, murale i drugo. Polaznici su naučili kombiniranje elemenata mozaika, obradu fuga i način pravilne aplikacije na samostalno pripremljenu podlogu.

Voditeljica radionice: Kristina Pongrac

Gordana Bogdan, Jelena Čugalj, Ivanka Haček, Nada Igrc, Verica Rosić, Vesna Stričak, Ruža Šmitran, Branko Baksa, Slavica Edešar, Emilija Horvat, Ljubica Horvat, Đurđa Horvat, Neda Horvat, Suzana Kemec, Vera Lipović, Biserka Sinjerec

arhiv POU Čakovec

Restauracija uspomena

Radionica se temelji na starim fotografijama i uspomenama koje bilježe. Polaznici su izabrane fotografije izmijenili crtačkim i slikarskim tehnikama i nadogradili „osjećajem” koji je uspomena budila u njima. Polaznici su uz pomoć modernih alata (fotokopirnih mogućnosti, paus ili indigo papira) prenijeli fotografiju na papir, a potom olovkom, tušem i perom ili vodenim bojama izmijenili originalnu fotografiju na već navedeni način. Osim što su fotografiju ispunili različitim tehnikama, dodavali su i njima značajne simbole odnosno tekstove pisama te pjesama.

Voditeljica radionice: Andrea Matić

Slava Beti, Jelena Čugalj, Draga Dogleja, Ljubica Dragović, Emilija Horvat, Ruža Kolar, Đurđica Košak, Bernarda Lapat, Vera Lipović, Franciska Pongrac

arhiv POU Čakovec

Linorez u umjetnosti i dizajnu

Polaznici su usvojili nova znanja o linorezu, grafičkoj tehnici visokog tiska te njegovoj primjeni u svakodnevnome životu. Usput su upoznali neke osnovne likovne elemente kao što su crta, kontrast, ritam te saznali razliku između umjetnosti i primijenjene umjetnosti odnosno dizajna. Iz-

radom crteža i matrice stvara se mogućnost umnožavanja likovnoga rada te njegovo apliciranje na različite površine i u različite svrhe, što upućuje na širok spektar iskoristivosti ovih znanja. Linorez je dio *art* terapije.

Voditeljica radionice: Andrea Matić

Branka Barić, Marina Bernat, Katarina Bistović, Emilija Horvat, Zora Krčar, Vera Lipović, Rudi Radovan

arhiv POU Čakovec

Andrea Matić, snimio Branimir Butković

Andrea Matić

Rođena je 1986. godine u Đakovu, diplomirala je 2012. na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu (smjer grafika). Od 2014. godine radi kao učiteljica likovne kulture u osnovnoj školi. S Pučkim otvorenim učilištem Čakovec surađuje od 2017. godine, prvo kao učiteljica likovne kulture u osnovnom obrazovanju odraslih, a potom i u sklopu različitih projekata. U projektu Iskra bila je voditeljica dviju radionica: Restauracija uspomene i Linorez u umjetnosti i dizajnu.

Kristina Pongrac, Snimio Branimir Butković

Kristina Pongrac

Kristina Pongrac rođena je 1985. u Čakovcu. Završila je dizajn unutrašnje arhitekture u graditeljskoj školi Čakovec i diplomirala je primijenjenu umjetnost na Akademiji primijenjenih umjetnosti u Rijeci. Članica je HDLU-a i HDLU Međimurja uz još nekoliko drugih udruga koje se bave promicanjem ekologije, umjetnosti i kulture općenito. U sklopu različitih projekata kontinuirano vodi radionice mozaika i grafike te kreativne radionice drugih primjenjivih predmeta.

Izražava se u mediju mozaika i grafike te instalacija. Izlagala je u Izraelu, Egiptu, Italiji, Srbiji i Hrvatskoj, a njeni radovi osim privatnih prostora oplemenjuju i javne površine – „Riječni puteljak“ u Čakovcu (Međimurska županija, 2015.), „Planet deponija“ u Križovcu (Javna ustanova „Međimurska priroda“, 2017.) i „Undo-Delete-Retry“ i „Kadriranje“ kod Svete Marije i Donje Dubrave. Živi i radi u Donjoj Dubravi.

Ponovno u školi – likovnoj školi

Opet sam u školi. Izazov, adrenalin, znatiželja! Očekujem da budem neki svoj novi umjetnik. Možda neke ljude ne bih nikada sreća da ne idem u školu. Kamenje obožavam. Skupljala sam ih na plaži i s mjesta na kojima mi je bilo lijepo. Ako se malo pomučiš, saznaš nešto novo u umjetnosti u tehnici u kojoj se još nisi iskazao. Baš smo se malo preznojivali kako ćemo i što napraviti. Svaki čas zovemo mentoricu Kristinu upomoć, da nama nešto objasni. S nečim novim širim nove vidike. Kad sam po prvi put bila u osnovnoj školi vidjela more, kući sam donijela jedan svjetlucavi kamenčić, a nitko mi nije rekao da ga ponesem. Jednostavno ne gledamo na plaži. Jednom kad se “zaraziš” kamenjem, uđe ti u krv. Kad je netko od prijatelja putovao svijetom, svaki mi je donio jedan kamenčić s dalekih odredišta. Ne kažu uzalud da je najljepše đaćko doba, ali nije više kada ne možeš dugo stajati i sjediti. A sad se pitam, što je meni to trebalo? Trebalo je jer je vrijedilo! Dobro je ponekad zalutati u neki drugi svijet da bi bio sretan. Očekujem novo svjetlo na izložbi naših radova.

Ivanka Haček

Snimila Kristina Pongrac

Od šalunga do mozaika

Snimila Kristina Pongrac

Za radionicu sam saznala slučajno preko prijateljice koja nije ispunjavala uvjete odnosno nije imala dovoljno godina. I eto mene ponovno u razredu nakon skoro 40 godina, sjedim u klupi i pomno pratim našu voditeljicu Kristinu Pongrac koja priča o izradi mozaika. Oduševljena sam znanjem koje nam je prenijela i brzinom kojom se sve odigralo. Odjednom smo se našli u “velikom poslu” izrađujući šalunge za kamene ploče i betonirajući ih. Ubrzo nakon toga smo prenosili skice na betonske ploče i pustolovina je započela. Svaki naš sljedeći susret bio je uzbuđenje, radost, sreća, oduševljenje onim što radimo, divno druženje s prekrasnim osobama. I da zaključim: ništa se u životu ne događa slučajno, sve ima svoj razlog. Stoga ću nastaviti primjenjivati stečeno znanje i razvijati svoje vještine te ih dalje spajati sa svojim drugim znanjima.

Suzana Kemec

Moje prvo sudjelovanje na radionici za treću životnu dob

Jedna sam od najstarijih polaznika ove radionice u Pučkome otvorenom učilištu Čakovec. Moj radni vijek bio je ispunjen organizacijom obrazovanja odraslih u ovome istom Učilištu. Upravo zbog toga, razmišljam kako je to bilo nekada a kako to funkcionira danas. Bilo je mnogo aktivnosti za starije osobe iz raznih područja rada: ugostiteljstva, tekstila, prehrane, zdravlja i drugo, ali što je najvažnije, to su uglavnom polaznici plaćali sami. Kako se Učilište oduvijek temeljilo uglavnom na komercijalnim osnovama, to je bio jedan od izvora prihoda. Tada u organizaciji tog posla (iako znajući koje su to vrijednosti) nisam puno razmišljala što to znači za starije osobe. Sada kad sam dobar dio godina u mirovini, razmišljam na drukčiji način o vrijednostima ovih radionica za starije osobe. Moram priznati da je moje sudjelovanje stvorilo osjećaj zadovoljstva s više samopouzdanja u vlastite vrijednosti koje nije usmjereno samo na usvajanje novih znanja, nego i na prilagodbu u novoj situaciji. Odlukom dolaska u tu radionicu osjećala sam nesigurnost jer nisam ništa znala konkretno o materiji i sadržaju te radionice. Međutim, vidjevši nastup mlade voditeljice, nasmijano lice, vedrinu, puno života, u meni se stvorilo povjerenje i neka sigurnost. Shvatila sam da se i time osvajaju starije osobe! To je pravi andragoški pristup i poticanje ljudi koji su „krhki“ zbog svojih godina, da se angažiraju u novim oblicima aktivnosti, a to je i prevencija negativnih utjecaja naše svakodnevice. Danas se mnogo toga mijenja sredstvima iz fondova EU. Mijenja se cijela Hrvatska, a nama osobama treće životne dobi omogućuje humanije i sretnije starenje.

Verica Rosić

Snimila Nada Igrec

Snimila Nada Igrec

Franciska Pongrac, snimila Andrea Matić

Osvježavanje uspomena

Kad zakoračiš u osmo desetljeće i kad pomisliš da više ništa ne možeš i ne želiš novo učiti, dogodi se radionica – Restauracija uspomena. Pojavi se izuzetna osoba – mlada, stručna – akademska slikarica Andrea Matić i događanja krenu. Redoviti dolasci četvrtkom, razgovori, razmišljanja, druženja, savjeti i na kraju papir i boje. Radosť kod svakoga susreta. Svaki put nešto novo, nama nepoznato. Slušamo, upijamo i bilježimo i na kraju crtamo. Papir, boje, voda i kist izmiješali su se međusobno – mi slikamo i veselimo se. Nije važno da li su rezultati, naše slike, na kraju drugima dovoljno lijepe i zadivljujuće, mnogo je važnija naša radost što smo naučili nešto novo, što smo se veselili i družili. Hvala vam, draga Andrea, na tome. Razveselite ovako, svojom toplinom i stručnošću, još mnoge generacije, one mlade i ovakve kao što smo bili mi, generacija 54+.

Franciska Pongrac

Nastajanje mozaika, snimila Kristina Pongrac

Dohvatih mozaik

Malo sa strahom i nelagodnom došla sam na radionicu mozaika. Na početku je izgledalo nemoguće. Kako dohvatiti to umijeće slaganja kamena, kockica i nepravilnih oblika u kompoziciju? Alat kao za zidara ili keramičara: zaštitne naočale, zidarske žlice, *špabtlj* i još nakovanj i čekić za lomljenje keramike.... Sve novo nas plaši, zar ne?

A onda kad je izrastao kameni cvijet za kojeg sam mislila da se neće vidjeti u tim sivim tonovima, shvatih da sam “dohvatila” mozaik.

Biserka Sinjerec

Lirski pristup

Stvarati je uvijek čudesno osobito kad rukama stvoren iz gruboga kamena nastane cvijet, list, ptica. Tada rasteš i ti. Misliš. Razmišljaš. Rješenje se javlja u snovima. Osjećaš navalu ideja. Ponovno možeš pokrenuti svijet. Prekrasan osjećaj. Netko je probudio to u tebi, a da sam nisi bio svjestan da to možeš učiniti. Kada misliš da si već sve napravio u životu i da je vrijeme da drugima prepustiš priliku da stvaraju, a oni kojima si ti bio učitelj, sada tebi vraćaju na najljepši način – pronalaze u tebi stvaraoca. Mentori su umjetnici koji u tebi razbuđuju usnule sposobnosti. Upoznaju te s novim materijalima, alatima, načinima izrade. I ti opet stvaraš nešto za što nisi ranije imao vremena. To je vječno kretanje, izmjenjivanje, *jin i jang*.

Slavica Edešar

Emilija Horvat, snimila Andrea Matić

Mali predah, snimila Kristina Pongrac

Linorez, snimila Andrea Matić

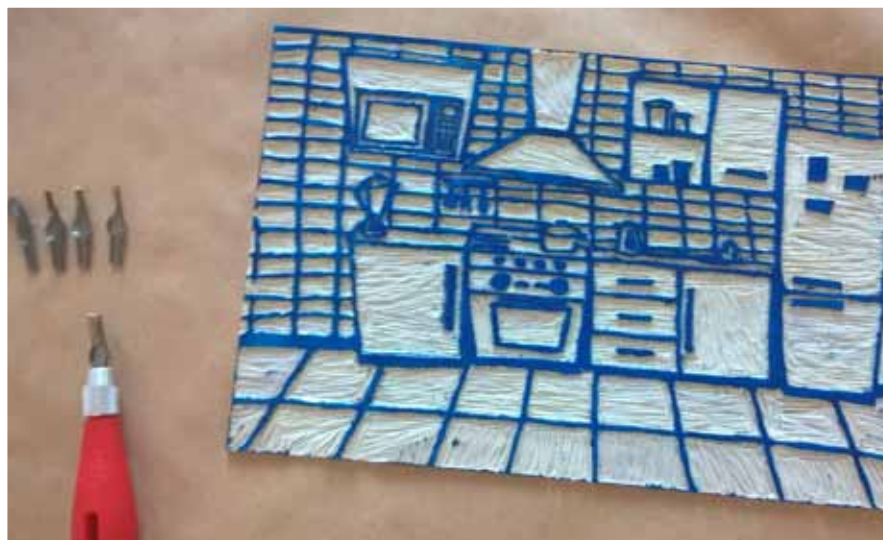
Četiri ključne točke

1. Prvi razlog za dolazak u radionicu? Prikratiti vrijeme – zimsko.
2. Dojam? Mislila sam da imam malo više talenta i onda puno upitnika.
3. Upornost. Nikad ne ostavljam posao na pola!
4. Završetak. Više nego pozitivno, zadovoljna sam i sve je super prošlo: druženje odlično, *posel* odlično, voditeljica više nego super!

Katarina Bistrović

Linorez, snimila Andrea Matić

Linorez, snimila Andrea Matić

Naprijed vršnjaci!

Na radionicama linoreza mi je bilo jako lijepo. Zanimljivo, a prije svega poučno. Zahvaljujem u prvom redu organizatoru i voditeljici Andrei što su mi omogućili da sudjelujem na radionicama. Veseli me što su polaznici bili s određenim brojem godina, što dokazuje da za učenje nečega novoga nije kasno.

Radovan Rudi

Linorez, snimila Andrea Matić

Tri tehnike jednim udarcem

U ovoj kreativnoj radionici linoreza u kojoj sam se kao polaznik našla i ja, moram priznati da mi je bilo lijepo i vrlo poučno kao i u svakoj, jer sam bila polaznik svih triju kreativnih radionica za osobe starije od 54, gdje sam puno toga i naučila. Mada znam da ova radionica ima grafički značaj, ja sam pokušala na istoj matrici izraditi slikarski izričaj sa više boja, tako da sam tu eksperimentirala za što sam imala puno razumijevanje naše predavačice Andree Matić. Nikada

Linorez, snimila Andrea Matić

nam nije zabranjivala istraživanje u bilo kom pogledu kada smo je pitali da li možemo to tako ili ovako. Uvijek nam je objasnila da li se to tako radi ili ne, ali uvijek je bila za to da istražujemo nešto novo ako smo to željeli. S obzirom da su to radionice kreativnog karaktera na kojima smo jako puno naučili od nje, nešto i međusobno jedni od drugih, smatram da bi i ubuduće trebalo organizirati u Pučkome otvorenom učilištu radionice i predavanja obrazovnoga tipa. Zahvaljujem našem Pučkom učilištu što nam je omogućilo da steknemo nova znanja, koja za nas znatiželjne puno znače, a našim predavačicama Andrei Matić i Kristini Pongrac što su imale strpljenja i razumijevanja za nas i naše zahtjeve i kojekakve luckaste ideje. Hvala i ostalim polaznicima mojim novim prijateljima, s kojima, ću se, nadam se, povremeno susretati i družiti i van ovog projekta.

Vera Lipović

Učenje, stvaranje, druženje

Radionica linoreza bila je pun pogodak uz našu voditeljicu Andreu. Savršeno nas je vodila kroz tehniku linoreza i omogućila nam da naučimo nešto novo i otkrijemo neke tajne za koje nismo znali, da napravimo prekrasne slike. Suradnja s voditeljicom kao i između polaznika bila je jako dobra. Vrijeme trajanja radionice bilo nam je prekratko da napravimo sve što bismo htjeli pa nam je i rastanak teško pao. Hvala Andrei na svemu što je radila s nama, hvala na savršenoj suradnji.

Emilija Horvat

Ravnatelj POU Čakovec i Ivana Sabo, voditeljica projekta Iskra otvaraju izložbu, snimila Višnja Vidmar

Finale u Čakovcu

Završetak „obaveznih likova“ projekta Iskra, sportskim rječnikom rečeno, bio je u Čakovcu. Izložbom radova nastalih u dvije radionice izrade kamenih ploča s mozaikom, radionici Restauracija sjećanja te radionici linoreza završilo je višemjesečno iskustvo kreativni aktivnosti za Čakovčane iznad 54 godine uključene u projekt. Tako je i zadnji od četiriju partnera, Čakovec ispunio svoju ulogu u projektu i dočekao sad već dobro poznate goste pa i prijatelje iz Zaboka, Požege, Osijeka i Zagreba. Nakon pozdravnoga govora Marija Zamude, ravnatelj POU Čakovec, voditeljice Kristina Pongrac i Andrea Matić održale su kratko vizualno predstavljanje tehnika kojima su se polaznici bavili te načina rada. Nakon početnoga oklijevanja, kako su istakle voditeljice, polaznike je sasvim zaokupio stvaralački žar te je inventivnih poteza bilo napretek! Tako, primjerice, otisci linoreza na kraju krase i platnene torbe i pregače, *širle* kako bi rekli *po domaći*. U raznolikome programu goste je spletom međimurskih pjesama pozdravio i zbor umirovljenika, a u pravoj međugeneracijskoj suradnji, sve prisutne uzvanike su oduševili učenici četvrtoga razreda osnovne škole u Maloj Subotici koji su osmislili i izveli kratki igrokaz znakovitoga naslova *Geni se* ili *Pokreni se*. Nakon obilnoga ručka u obližnjemu restoranu, dio gostiju obišao je u pratnji domaćina dvorac

Zrinskih u središtu grada te muzej, a dio se skrio od sparine pod suncobrane te krijepio kavom i izvrsnim kolačima u Gradskoj kavani.

Sljedeći susret u rujnu u Zagrebu, u Pučkome otvorenom učilištu Zagreb, nositelju projekta, još jednom će okupiti sve sudionike koji će izložiti i pokazati svoje iskustvo koje su stekli u kreativnim aktivnostima, bilo da su stvarali vještinom svojih ruku ili slaganjem svojih glasova u zboru. Najljepši način da se zaokruži i završi projekt Iskra.

Marija Olič

Mladi glumci iz škole u Maloj Subotici, snimila Višnja Vidmar

Zbor umirovljenika, snimila Višnja Vidmar

Zahtjevno i zanimljivo

Socijalna isključenost osoba starije životne dobi osnovni je problem s kojim se sve više susrećemo u vrijeme ubrzanoga napretka kompjuterizacije. Prije svega, odlaskom u mirovinu gotovo većina gubi kontakt sa svojim kolegama s posla, a ako još k tome nisu privrženi korištenju Interneta i inih suvremenih načina komunikacije, preostaje im samo samoća doma. Projekt Iskra je upravo dobro osmišljen i pripremljen da se kreativnim pristupom potaknu osobe treće životne dobi za aktivnosti izvan svojega doma. Kao polaznica radionice izrade kamenih ploča, ugodno sam iznenađena s prezentiranim sadržajem izrade mozaika, tim više što smo sami mogli birati motiv mozaika.

Umirovljenica sam od prošle godine no kako se bavim volonterskim radom i dalje sam svakodnevno uključena u rješavanje različitih životnih problema. Ipak, prijavom na sudjelovanje na radionicama stekla sam osjećaj da radim nešto za sebe. Posebno je to vrijeme iskorišteno za isključivanje iz svakodnevnih problema i posvećeno uradku kakvoga smo zamislili. Mlada voditeljica Kristina uložila je puno truda da

sve polaznike pripremi kako bi samostalno mogli pristupiti takvoj vrsti izražavanja. A podlogu je trebalo znati pripremiti! Mislim da bi bilo jako korisno kada bi se radionica mogla nastaviti još kojim ciklusom gdje bi svakako mogli primijeniti stečena iskustva.

Nada Igrac

Partneri na okupu, snimila Višnja Vidmar

Izvor vode, snimila Višnja Vidmar

Restauracija uspomene, snimila Višnja Vidmar

Pregača s otiskom, snimila Višnja Vidmar

Pregača, snimila Višnja Vidmar

Restauracija uspomene 2, snimila Višnja Vidmar

Lav, snimila Višnja Vidmar

Kameno postolje za suncobran,
snimila Višnja Vidmar

Žardinjera, snimila Višnja Vidmar

Čakovec – grad Zrinskih

Detalj secesijske zgrade, snimila Višnja Vidmar

Nakon prigodnoga programa, otvorenja izložbe i ručka u restoranu Pozoj (zma), domaćin nas je počastio obilaskom Muzeja Međimurja smještenoga u Staroj palači Zrinskih, udaljene tek stotinjak metara od glavnoga gradskog trga. Zgrade prostrane pješačke zone u središtu grada su prizemne ili jednokatnice, po mjeri čovjeka. Zaustavili smo se nakratko u Gradskoj kavani. Na zidu okrenutom prema terasi, naslikana je veduta Starog grada i vremenska lenta s portretima članova obitelji Zrinski koji su vladali Međimurjem, od sigetskoga junaka Nikole Šubića Zrinskog (1508.-1566.), do zadnjega, Adama (1662.-1691.). Kako dobra ideja, upoznati goste i prolaznike s onima koji su proslavili ovaj grad i Međimurje!

S lijeve strane trga, kao da se spustila s neba, stoji zgrada u stilu mađarske secesije, za koju je bilo karakteristično da je umjesto florealnih motiva koristila elemente i boje mađarskih vezova. Sagradilo ju je 1903. Čakovačko udruženje trgovaca kao mjesto okupljanja građanstva. Postojala je posebna odaja za dame, soba za čitanje, kartanje i – dvorana za ples. Od kraja Drugoga svjetskog rata tu se nalazi sjedište sindikata.

Ulazimo u Perivoj Zrinskih. Ovaj spomenik parkovne arhitekture Republike Hrvatske broji više od 1400 stabala s 88 različitih biljnih vrsta. Iza bujnih krošnji izranja veličanstveni Stari grad okružen opkopima, danas livadama. Trenutno se obnavlja, skidaju se stari slojevi žbuke sve do

opeke, pa dolazi do izražaja graditeljska vještina majstora renesanse i baroka koji su ga gradili.

Otvoren 1954. godine, muzej broji oko 20.000 izložaka. Stalni postav čini Arheološki odjel, unutar zatvorenog dvorišta je Lapidarij – zbirka kamenih spomenika od antike do novoga vijeka, Povijesni odjel, Etnografski odjel, Kulturno-povijesni odjel i Likovna galerija. Fundus muzeja čini gotovo 20 tisuća predmeta. Oživljen je život plemstva, građanstva, seljaštva 19. stoljeća. Staljak za vilicu na otmjeno postavljenom stolu sve je oduševio! Vilicu se može odložiti, a da se ne umrlja stolnjak!

Spomenik Nikoli Zrinskom

Na povratku zastajemo zadivljeni pred osam metara visokim spomenikom Nikoli Zrinskom Čakovečkom. Izgrađen je 1904. prema projektu Aroky Aladara isključivo dobrovoljnim prilozima Međimuraca, što dovoljno govori o tome koliko su ga poštovali i voljeli. Na vrhu visokoga postolja stoji brončani mitski orao raširenih krila koji u kandžama drži mač i lutnju, a u dnu je brončano poprsje Nikole Zrinskog s natpisom: „*Grof Nikola Zrinski, pjesnik i vojskovođa*“. Na stražnjoj strani spomenika bila je uklesana čuvena izreka iz Zrinijade: „Svoju slavu ne tražim samo perom / Nego i strašnom bojovnom sabljom!“

Višnja Vidmar

Nosač za vilicu, animila Višnja Vidmar

Zid Zrinskih u Gradskoj kavani, snimila Višnja Vidmar

Spomenik Nikoli VII. Zrinskom

U muzeju Međimurja posebno je obrađena vladavina obitelji Zrinski, jedne od najznačajnijih hrvatskih plemićkih obitelji. O tragičnim junacima sigetskom Nikoli Šubiću Zrinskom i urotnicima Petru Zrinskom i Krsti Frankopanu zna se mnogo, no meni je otkriće bio Nikola VII. Zrinski, zvan Čakovečki – junak i pjesnik, renesansni čovjek. Zajedno s bratom Petrom prošao je najviše škole kod jezuita u Beču, Grazu i Nagyszombatu, a 1636. godine proveo je osam mjeseci na studijskom putovanju po Italiji: od Rima, preko Napulja i Firence do sjevera Italije, upoznavajući njihovu umjetnost i arhitekturu. Govorio je šest jezika, mađarski, hrvatski, talijanski, turski, njemački i latinski, a čitao na osam jezika. Ostavio je za sobom bogatu knjižnicu *Zrinianu* (731 knjiga) koja je čudom spašena i pohranjena u Nacionalnoj sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu, zatim numizmatičku zbirku antičkog novca, kipove antičkih junaka i slike koje prikazuju junačka djela Zrinskih. Posebno se proslavio u »zimskoj vojni« 1664., kada je prodro do Osijeka i zapalio znameniti Sulejmanov most. 1651. objavio je u Beču spjev *Jadranskoga mora sirena* na mađarskom jeziku i ep pod naslovom *Opsida Sigetska* u kojem je slavio smrt svog pradjeda Nikole IV. Njegov mlađi brat Petar preveo je to djelo dvaput na hrvatski. Mađari ga smatraju svojim najboljim baroknim književnikom, no sam Nikola Zrinski smatrao se Hrvatom što dokazuje čuvena rečenica u pismu prijatelju, zagrebačkom dožupanu Ivanu pl. Ručiću: *”Inače, sijestan sam, dapače znam, i neću zatajiti da sam Hrvat, i to Zrinski”*. Skočao je tragično u lovu na veprove u svojoj 44 godini.

I NA KRAJU...

Projekt Iskra je opravdao svoj naziv i dao je nova kreativna iskustva osobama koje nastoje aktivno starići i opiru se stereotipima starenja. Razliĉitim kreativnim radionicama obuhvaćeno je 120 sudionica i sudionika. U Zagrebu su se bavili fotografijom, u Zaboku slikanjem, u Ćakovcu mozaikom, linorezom, u Požezi i Osijeku glazbom. Rezultati ovih aktivnosti su mnogostruki. Sami polaznici i polaznice su stekli nove vještine, zadovoljili svoju intelektualnu znatiželju, pronašli prostor za razvoj svojih skrivenih ili zanemarenih talenata. Rješavanje problema u ovim radionicama olakšat će im rješavanje i ostalih problema s kojima se susreću, a svakodnevne brige su bar privremeno prešle u drugi plan. Stekli su nova i ojaćali stara prijateljstva na svojim tećajevima i u partnerskim organizacijama. Vrijednosti koje su

otkrili u sebi i svojim skupinama s veseljem su podijelili sa skupinama iz drugih gradova. Svi polaznici su ponosno predstavili svoje radove, ali su predstavili i svoj grad i ustanovu iz koje dolaze. Na taj naćin ovaj projekt jaće veže polaznike u jednom gradu te gradi mostove prema drugim gradovima i skupinama. Rezultati koje su postigli s veseljem su podijelili sa svojim najbližima, sa svojim susjedima i sugrađanima. U svakom od gradova, otvaranje izložbe ili koncert bili su kulturni i društveni događaj koji je odškrinuo vrata za nastavak ovakvih i slićnih aktivnosti.

Projekt je ućvrstio i veze između samih partnerskih organizacija. To uključuje razmjenu iskustava, uzajamno ućenje i nastojanje da se nađu novi okviri za suradnju u procesu ućenja starijih osoba. Proces obrazovanja

osoba treće dobi u Hrvatskoj je tek u zaćetku i sigurno je da ima prostora za veći zamah u tom dijelu obrazovanja. Vjerujemo da će i završno predavljanje svih partnerskih skupina u rujnu u Zagrebu, pokazati zašto je vrijedilo sudjelovati u projektu Iskra. Bit će izloženi radovi svih sudionika iz Ćakovca, Zaboka i Zagreba uz glazbenih program sudionika iz Požeze i Osijeka. Entuzijizam, predanost i veselje ućenja koje su pokazale ove skupine mogu biti inspiracija i mlaćim generacijama.

Tihomir Źiljak,
voditelj Odjela za razvoj,
cjeloživotno ućenje i projekte EU

Sudionici projekta Iskra na okupu u Ćakovcu, snimio Branimir Butković

PUČKO OTVORENO UČILIŠTE ZAGREB

PUČKO OTVORENO UČILIŠTE ZABOK

BRIS
PUČKO OTVORENO UČILIŠTE

PUČKO OTVORENO UČILIŠTE ČAKOVEC